

APEK

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, http://www.apek.si

davčna št.: 10482369

Številka: 300-165/2004/24

Datum: 27.07.2005

Sklic:

Datum:

Osnutek ukrepa v skladu s 95.členom ZEKom

Na podlagi 22., 23., 24., 26., 27. in 117. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 43/04 in 86/04), določb Splošnega akta o določitvi upoštevnihi trgov (Uradni list RS, št. 77/04) ter ob uporabi določb Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 22/05 - UPB) v zvezi z analizo upoštevnihi trga Dostopovni deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg), Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije po uradni dolžnosti izdaja družbi Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, naslednjo

ODLOČBO

1. Družba Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, je na upoštevnihi trgu Dostopovni deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg) operater s pomembno tržno močjo.
2. Družbi Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, se naloži obveznost dopustitve operaterskega dostopa (26.člen ZEKom), v okviru katere:
 - ugoti vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov in povezanih zmogljivosti, ki tvorijo trg ali del trga dostopovnih delov zakupljenih vodov,
 - je dolžan zagotavljati tudi dostopovne dele zakupljenih vodov v okviru delnih zakupljenih vodov,
 - mora za posamezno zahtevo, ki jo oceni kot nerazumno, pripraviti utemeljitev nerazumnosti take zahteve ter jo posredovati agenciji in novemu operaterju v roku 15 dni od prejema zahteve,
 - mora biti zahteva izvršena, kakor hitro je praktično mogoče, pod pošteniimi in razumnimi pogoji in cenami, ki niso višje od cen določenih v točki 5. izreka te odločbe,
 - se v dobri veri pogaja z operaterji, ki zahtevajo operaterski dostop za dostopovne dele zakupljenih vodov,
 - ne zavrne že odobrenega operaterskega dostopa za dostopovne dele zakupljenih vodov,
 - zagotavlja dostopovne dele zakupljenih vodov za preprodajo le teh na maloprodajnihi trgu.

3. Družbi Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, se naloži obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja v zvezi z operaterskim dostopom za dostopovne dele zakupljenih vodov tako, da:
- zagotavlja enakovredne pogoje za dostopovne dele zakupljenih vodov v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve (1.točka drugega odstavka 24. člena ZEKom) ter
 - zagotavlja drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi z dostopovnimi deli zakupljenih vodov pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskih družb (2.točka drugega odstavka 24. člena ZEKom).
4. Družbi Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, se naloži obveznost zagotavljanja preglednosti (23.člen ZEKom), v okviru katere:
- pripravi in objavi svojo standardno ponudbo zakupljenih vodov v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsega zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju in ponudbo zakupljenih vodov za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d. v vzorčni ponudbi na svoji spletni strani v 15 dneh od dokončnosti te odločbe,
 - mora biti vzorčna referenčna ponudba zadosti razčlenjena, tako da zakupniku ni potrebno plačevati za zmožljivosti, ki niso potrebne za zagotavljanje storitve,
 - mora v vzorčni ponudbi za svojo standardno ponudbo zakupljenih vodov v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsegajo zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju in ponudbo zakupljenih vodov za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d. objaviti cene vsaj za hitrosti do 155 Mbit/s skupaj z morebitnimi popusti in drugimi pogoji, roki izvedbe in uporabe ter parametri kakovosti prenosa in vse tehnične vmesnike in standarde, ki jih morajo ti vmesniki izpolnjevati,
 - mora v vzorčni ponudbi, če dovoljuje upoštevanje multipleksiranja signalov, pregledno prikazati način kalkulacije,
 - mora objaviti splošne pogoje kot prilogo vzročne ponudbe,
 - mora vsako spremembo vzorčne ponudbe dostaviti agenciji in objaviti na svoji spletni strani najkasneje 30 dni pred uveljavitvijo spremembe.
5. Družbi Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, se naloži obveznost cenovnega nadzora (27. člen ZEKom), v okviru katere:
- a) **za zakupljene vode v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsegajo zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju:**
- oblikuje cene mesečne zakupnine in priključnine zakupljenih vodov tako da, cena ne presega najvišje dovoljene cene, ki je kot izhaja iz tabele:

v SIT brez DDV	1/24 priključnine in mesečna zakupnina			
	2 km	5 km	15 km	50 km
64 kbit/s	25.000	31.000	39.000	50.000
2 Mbit/s	92.000	104.000	137.000	202.000
34 Mbit/s	351.000	452.000	697.000	1.234.000
155 Mbit/s	553.000	743.000	1.073.000	2.021.000

- oblikuje cene priključnine za priključitev posameznega zakupljenega voda,
- pri zaračunavanju ne sme upoštevati multipreksiranja signalov,
- ne sme dajati popusta na lojalnost,
- lahko daje popust na vsoto mesečne zakupnine, v višini do največ 15%,
- mora preoblikovati lestvico popustov na vsoto mesečne zakupnine na način, da bo omogočala bolj enakomerno razporeditev zakupnikov v razrede,

b) za zakupljene vode za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d.:

- oblikuje cene mesečne zakupnine in priključnine zakupljenih vodov tako da, cena ne presega najvišje dovoljene cene, ki je določena na podlagi metode maloprodajna cena minus, kjer je minus enak:

Prenosna hitrost	Minus
do 155 Mbit/s	10%
od vključno 155 Mbit/s	5%

pri čemer se upošteva maloprodajna cena in hitrosti, ki so objavljene v veljavnem maloprodajnem ceniku,

- oblikuje cene priključnine za priključitev posameznega zakupljenega voda,
- oblikuje cene mesečne zakupnine in priključnine za hitrosti, ki se nahajajo med dvema hitrostma na podlagi linearne interpolacije med dvema hitrostma,
- ne sme dajati popusta na količino,
- pri zaračunavanju lahko upošteva multipleksiranje signalov,
- lahko daje popust na lojalnost, v višini do največ 10%,
- mora preoblikovati lestvico popustov na lojalnost kot sledi:

Doba, za katero je sklenjena pogodba	Popust (v %)
najmanj 3 do 5 let	5
nad 5 let	10

- c) cene in popusti iz te točke izreka te odločbe začnejo veljati v 15 dneh od dokončnosti te odločbe.

6. V tem upravnem postopku niso nastali stroški postopka.

Obrazložitev:

V skladu s prvim odstavkom 21. člena ZEKom mora agencija v sodelovanju z organom, pristojnim za varstvo konkurence, v rednih časovnih intervalih analizirati trge iz Splošnega akta o določitvi upoštevni trgov (Uradni list RS, št. 77/04). Agencija v okviru tega postopka po uradni dolžnosti opravlja analizo upoštevni trgov dostopovni deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg) in hrbtnični deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg). Primarni cilj

analize trga je, da se ugotovi ali na posameznem trgu obstaja učinkovita konkurenca oz. ali ima operater (lahko tudi dva ali več operaterjev skupaj) na posameznem upoštevnom trgu pomembno tržno moč. Glede na izsledke analize se naložijo, spremenijo, ohranijo ali razveljavijo obveznosti iz 23. do 30. člena ZEKom.

Novi regulativni okvir na področju elektronskih komunikacij v Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: EU) kot tudi ZEKom predvidevata tristopenjski proces v postopku določitve operaterja s pomembno tržno močjo in naložitve obveznosti z namenom odpravljanja motenj na ne dovolj konkurenčnem trgu.

Prvi korak vsebuje določitev upoštevni trgov na področju elektronskih komunikacij v skladu z 20. členom ZEKom. Agencija je s tem namenom sprejela Splošni akt o določitvi upoštevni trgov, ki je stopil v veljavo dne 17.7.2004.

V drugem koraku agencija v sodelovanju z Uradom za varstvo konkurence opravi analizo upoštevnega trga, v kateri ugotavlja ali na trgu obstaja učinkovita konkurenca.

V primeru, da na trgu ni učinkovite konkurence, agencija v tretjem koraku v upravnem postopku določi operaterja s pomembno tržno močjo in mu hkrati naloži vsaj eno izmed možnih obveznosti z namenom reševanja dejanskih ali potencialnih motenj na trgu.

Zgodovinsko ozadje

Storitve dajanja telekomunikacijskih vodov v zakup so lahko operaterji izvajali na podlagi dovoljenja že v skladu s 16. členom Zakona o telekomunikacijah (sprejetega leta 1997). Trg telekomunikacijskih storitev je v Sloveniji popolnoma liberaliziran od maja leta 2001. Podlaga je bil sprejeti Zakon o telekomunikacijah (Uradni list RS št. 30/01 in 110/02, v nadaljevanju: ZTel-1). Telekomunikacijsko omrežje je tako postalo odprto in dostopno za vse potencialne operaterje. V skladu s prvim odstavkom 27. člena in 28. členom ZTel-1 so operaterji lahko izvajali storitve dajanja telekomunikacijskih vodov v zakup na podlagi obvestila.

ZEKom določa, da lahko vsaka fizična ali pravna oseba zagotavlja elektronska komunikacijska omrežja oziroma izvaja elektronske komunikacijske storitve pod pogoji, ki jih določa zakon. Ravno tako je telekomunikacijsko omrežje v skladu z ZEKom odprto in dostopno za vse potencialne operaterje, ponudniki telekomunikacijskih storitev pa bi naj tako dobili enake možnosti za nastop na trgu.

Na podlagi 152. člena ZTel-1 je imel Telekom Slovenije d.d. za zakup vodov vse obveznosti operaterja s pomembno tržno močjo na podlagi zakona do 11.05.2003. Agencija je nato na podlagi opravljene tržne analize Telekom Slovenije d.d. določila za operaterja s pomembno tržno močjo za storitveni segment zakupljenih vodov z odločbo št. 300-36/2002/70 z dne 9.5.2003 za obdobje od 12.05.2003 do 28.04.2004, in nato še z odločbo št. 300-95/2003/87 z dne 21.04.2004 za obdobje od 28.04.2004 do 28.04.2005.

Analiza storitvenega segmenta zakupljenih vodov po ZTel-1 ni ločevala med maloprodajnim in medoperaterskim trgov zakupljenih vodov. Tudi ponudba Telekoma Slovenije d.d. je bila enotna, se pravi iste cene in pogoji za operaterje kot tudi končne uporabnike. Telekom Slovenije d.d. je uvedel medoperatersko ponudbo šele 14.05.2004 z objavo v Vzorčni referenčni ponudbi o medomrežnem povezovanju z omrežjem Telekoma Slovenije d.d. (Uradni list RS, št. 53/04) oziroma spletni naslov: <http://www.telekom.si/res/RIO-maj2004.pdf>.

Potek postopka

Agencija je z dopisi št. 300-75/2004/1-113 z dne 16.7.2004 pozvala vse fizične in pravne osebe, ki zagotavljajo elektronska komunikacijska omrežja oz. izvajajo elektronske komunikacijske storitve ter so vpisani v uradno evidenco agencije, da izpolnijo vprašalnike, na podlagi katerih bo agencija izvedla tržne analize na vseh 18 upoštevni trgih. Rok za dostavo podatkov je bil 24.9.2004. Z izpolnjenimi vprašalniki je agencija pridobila podatke za obdobje od 01.01.2002 do 30.06.2004.

V uradni evidenci agencije je 32 operaterjev, ki so agencijo obvestili, da zagotavljajo storitve dajanja vodov oziroma dajanja prenosnih kapacitet v zakup.

Glede na uradno evidenco agencije nudijo storitve dajanja kapacitet v zakup naslednja podjetja:

	Operater	Naslov	Pošta	Kraj	Datum prvega vpisa
1.	BT Globalne storitve, d.o.o.	Dravska 10	1000	Ljubljana	23.6.2004
2.	Dravske Elektrarne Maribor d.o.o.	Obrežna 170	2000	Maribor	9.5.2002
3.	ELTA d.o.o.	Premrlova 1	6310	Izola	13.5.2002
4.	EVJ ELEKTROPROM d.o.o.	Loke 22	1412	Kisovec	7.5.2002
5.	FABČIČ DOMCOMMERCE & Co., d.n.o., Ljubljana	-Puhova 1	1000	Ljubljana	26.9.2002
6.	GEOSS d.o.o. Ajdovščina	Cesta IV. Prekomorske 61	5270	Ajdovščina	29.4.2002
7.	HOLDING SLOVENSKE ŽELEZNICE, d.o.o.	Kolodvorska 11	1000	Ljubljana	22.5.2002
8.	INCOTEL COM d.o.o.	Novi trg 1	8000	Novo mesto	16.8.2004
9.	INCOTEL d.o.o.	Novi trg 1	8000	Novo mesto	15.5.2002
10.	KRS Rotovž d.d.	Cankarjeva ulica 6A	2000	Maribor	19.4.2002
11.	KRS TABOR d.d.	Kardeljeva cesta 49	2000	Maribor	13.6.2002

12.	KRS VELENJE, d.d., Velenje	Prešernova 8	3320	Velenje	10.4.2002
13.	Ljubljanski kabel, z.b.o.	Tivolska cesta 50	1000	Ljubljana	10.4.2002
14.	MASICOM d.o.o.	Cesta na brdo 49	1000	Ljubljana	9.11.2004
15.	MEDINET d.o.o.	Tržaška 85	2000	Maribor	30.4.2002
16.	METALING, d.o.o., Radeče, Krakovo 11	Krakovo 11	1433	Radeče	29.4.2002
17.	PanTel d.o.o.	Neubergerjeva 30	1000	Ljubljana	10.2.2003
18.	PERFTECH, d.o.o., Bled	Pot na Lisice 4	4260	Bled	17.4.2002
19.	REAL SECURITY d.o.o.	Meljska cesta 1	2000	Maribor	9.11.2004
20.	RTV SLOVENIJA	Kolodvorska 2	1000	Ljubljana	28.5.2002
21.	SINFONIKA d.o.o.	Motnica 7	1236	Trzin	9.10.2001
22.	SITA, Podružnica za Slovenijo, Ljubljana	Železna cesta 18	1000	Ljubljana	13.5.2002
23.	SKYLINE, d.o.o., Ljubljana	Celovška 150	1000	Ljubljana	17.4.2002
24.	SOFTNET d.o.o.	Borovec 2	1236	Trzin	15.4.2002
25.	Stelkom d.o.o.	Cesta v Mestni log 88a	1000	Ljubljana	31.7.2003
26.	T - 2 d.o.o.	Streliška ulica 150	2000	Maribor	21.6.2004
27.	TELEKOM SLOVENIJE d.d.	Cigaletova 15	1000	Ljubljana	13.5.2002
28.	TELEMACH d.o.o.	Cesta Ljubljanske brigade 21	1000	Ljubljana	9.5.2002
29.	TELIUS d.o.o.	Tivolska cesta 50	1000	Ljubljana	23.4.2004
30.	TERACOM TELCO SERVIS d.o.o.	Štihova 13	1000	Ljubljana	12.4.2002
31.	TESICOM d.o.o.	Slamnikarska 1	1230	Domžale	23.4.2003

32.	VOLJATEL d.d.	Šmartinska 106	1000	Ljubljana	29.5.2002
-----	---------------	----------------	------	-----------	-----------

Agencija je na podlagi poslanih odgovorov operaterjev, ki se vodijo pod zadevama št. 300-75/2004 in 300-165/2004 ugotovila, da zakupljene vode na medoperaterskem trgu zagotavljajo naslednji operaterji:

	Operater	Naslov	Pošta	Kraj
1.	Dravske Elektrarne Maribor d.o.o.	Obrežna 170	2000	Maribor
2.	ELTA d.o.o.	Premrlova 1	6310	Izola
3.	HOLDING SLOVENSKE ŽELEZNICE, d.o.o.	Kolodvorska 11	1000	Ljubljana
4.	Ljubljanski kabel, z.b.o.	Tivolska cesta 50	1000	Ljubljana
5.	PanTel d.o.o.	Neubergerjeva 30	1000	Ljubljana
6.	TELEKOM SLOVENIJE d.d.	Cigaletova 15	1000	Ljubljana
7.	TELEMACH d.o.o.	Cesta Ljubljanske brigade 21	1000	Ljubljana
8.	TELIUS d.o.o.	Tivolska cesta 50	1000	Ljubljana
9.	TESICOM d.o.o.	Slamnikarska 1	1230	Domžale
10.*	Stelkom d.o.o.	Cesta v Mestni log 88a	1000	Ljubljana

*v analizi ELES in Elektro Celje d.d.

Družbi Eles in Elektro Celje d.d. sta vse aktivnosti s področja elektronskih komunikacijskih storitev s 01.07.2004 po sklepu Vlade RS prenesli na družbo Elektro.TK, d.o.o., Ljubljana, ki se je dne 05.01.2005 preimenovala v Stelkom d.o.o.. Glede na to, da analiza primerja podatke od prvega polletja 2002 do prvega polletja 2004 smo v analizi ločeno prikazali družbi Eles in Elektro Celje d.d., ker sta podatke tudi posredovali ti dve družbi.

Družba Dravske elektrarne Maribor d.o.o. je sicer izpolnila vprašalnik za minimalni nabor zakupljenih vodov, vendar svojih zakupljenih vodov ne ponuja končnim uporabnikom, temveč operaterjem, zato smo ta vprašalnik upoštevali pri analizi medoperaterskega trga zakupljenih vodov. Ostali operaterji, ki so v uradni evidenci agencije, delujejo le na maloprodajnem trgu zakupljenih vodov (RTV Slovenije, KRS Rotovž d.d.), zakupljene vode zakupujejo od drugih

operaterjev in jih dajejo v nadaljnji zakup (Elektro Turnšek d.o.o.), zakupljene vode uporabljajo za lastno uporabo, dajejo v zakup samo optična vlakna, ki jih v tem zajemanju podatkov nismo zajeli, ali do konca zajema podatkov, to je do 30.6.2004 še niso začeli delovati.

Družba Dolenjski kabel je vsa sredstva in naročnike predal Ljubljanskemu kablu, ki je njegov 100% lastnik. Za družbo Dolenjski kabel je podatke skupaj s svojimi posredoval konsolidirano Ljubljanski kabel.

Družba Telemach d.o.o. je skupaj s svojimi podatki konsolidirano posredovala tudi podatke za KRS Velenje d.d., ki je v večinski lastni družbe Telemach d.o.o..

Po prejemu vseh potrebnih podatkov, ki jih je agencija pridobila na podlagi sestavljenih vprašalnikov in po pregledu uradne evidence agencije, je agencija pričela s postopkom skupne analize na upoštevnem trgu »Dostopovni deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg)« in na upoštevnem trgu »Hrbtenci deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg)«. V analizi agencija ugotavlja stanje na upoštevnem trgu, obstoj operaterja s pomembno tržno močjo in predlaga naložitev določenih obveznosti z namenom odpravljanja motenj na trgu oz. izboljšanja razmer na trgu (vzpostavitev učinkovite konkurence).

Agencija je v skladu z 21. in 124.členom ZEKom pri izvajanju analize upoštevnega trga in določitvi pomembne tržne moči sodelovala z Uradom za varstvo konkurence.

Z dopisom št. 300-165/2004/21 z dne 08.07.2004 je agencija po uradni dolžnosti začela upravni postopek zoper družbo Telekom Slovenije d.d. v zvezi z analizo upoštevnega trga. Na podlagi prvega odstavka 138.člena v povezavi s 145.členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list, RS, št. 80/99, 70/00, 52/02 in 73/04) je z navedenim dopisom družbi Telekom Slovenije d.d. poslala poziv na izjasnitev o analizi upoštevnega trga 13 – Dostopovni deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg) in upoštevenega trga 14 – Hrbtenci deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg).

Družba Telekom Slovenije d.d. je z dopisom št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 v zahtevanem roku posredovala odgovor na poziv na izjasnitev.

V odgovoru se družba Telekom Slovenije d.d. pod točko 1 izjasnjuje glede definicije delnih zakupljenih vodov, pod točko 2 se izjasnjuje glede ocene moči Telekom Slovenije d.d. na trgu zakupljenih vodov, zlasti z vidika drugih pomembnih ponudnikov, pod točko 3 se izjasnjuje glede različnih infrastruktur na območju Republike Slovenije in glede trditve o njihovi nepovezanosti in potrebnih dodatnih investicijah za njihovo povezavo, pod točko 4 se izjasnjuje glede trditve, da je trg v fazi rasti, pod točko 5 se izjasnjuje glede vpliva maloprodajne distribucijske mreže na tržno moč podjetja, pod točko 6 se izjasnjuje glede naložitve obveznosti dopustitve operaterskega dostopa, pod točko 7 se izjasnjuje glede objave vzorčne ponudbe, pod točko 8 se izjasnjuje glede cenovne primerjave, pod točko 9 se izjasnjuje glede objave višine popustov po posameznih operaterjih, pod točko 10 se izjasnjuje glede prepovedi popusta na lojalnost in pod točko 11 se izjasnjuje glede spremembe obstoječih shem popustov.

Agencija se bo do vsebine odgovora na poziv na izjasnitev opredelila v nadaljevanju te obrazložitve in sicer v odsekih, ki obravnavajo sporna vprašanja.

A. Opredelitev upoštevnega trga

Pri opredelitvi upoštevne trgo je potrebno upoštevati določila novega regulativnega okvira na področju elektronskih komunikacij v EU. Na podlagi prvega odstavka člena 15 Direktive 2002/21/ES, Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (OJ L 108, 24.4.2002, str. 33; v nadaljnjem besedilu: Okvirna direktiva) je Evropska komisija sprejela Priporočilo z dne 11. februarja 2003 o upoštevne trgih produktov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, ki so lahko predmet predhodnega urejanja v skladu z Direktivo 2002/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem ureditvenem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (OJ L 114, 8.5.2003, str. 45; v nadaljnjem besedilu: Priporočilo o upoštevne trgih produktov in storitev). V njem je Evropska komisija opredelila trge produktov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, katerih značilnosti lahko utemeljujejo uvedbo regulativnih obveznosti iz posebnih direktiv in so tako lahko predmet predhodne (ex-ante) regulacije. Pri določitvi t.i. upoštevne trgo je Evropska komisija ravnala v skladu z načeli konkurenčnega prava. Agencija je omenjene upoštevne trge produktov in storitev prevzela s sprejetjem Splošnega akta o določitvi upoštevne trgo.

Iz Splošnega akta o določitvi upoštevne trgo je razvidno, da so upoštevni trgi produktov in storitev zgolj določeni s poimenovanjem, kar pomeni, da je potrebno posamezni upoštevni trg podrobneje opredeliti oz. definirati v okviru posamezne odločbe o določitvi operaterja oz. operaterjev s pomembno tržno močjo, ki se izdaja na podlagi opravljene analize, saj je potrebno opredeliti kateri produkti oz. storitve se na tem trgu nahajajo. Opredelitev oz. definicijo upoštevne trgo produktov in storitev je pri tem potrebno opraviti s pomočjo dveh kriterijev, to je zamenljivost povpraševanja in zamenljivost ponudbe, kar omogoča, da se upošteva specifične nacionalne okoliščine pri oblikovanju posameznega upoštevne trgo produktov in storitev.

Zamenljivost povpraševanja

Zamenljivost povpraševanja se ugotavlja na podlagi zamenljivosti storitve z vidika kupca. Zamenljivost povpraševanja omogoča, da se določi storitve ali nabor storitev, ki so v očeh potrošnika substituti, to so tiste storitve, ki so lahko zamenljive v primeru relativnega zvišanja cen. Pri ugotavljanju obstoja zamenljivosti povpraševanja se mora upoštevati vsako prejšnje obnašanje potrošnikov. Kjer je mogoče, se preveri preteklo gibanje cen potencialnih konkurenčnih storitev. Če pa teh podatkov ni in če je potrebno pa se poišče in preveri verjetne reakcije potrošnikov in ponudnikov na relativno povišanje cen storitev, ki so predmet analize.

Možnost potrošnikov, da lahko zamenjajo storitev za drugo storitev zaradi majhnega vendar pomembnega dviga cen, je lahko ovirana zaradi znatnih stroškov prehoda. Potrošniki, ki so investirali v tehnologijo z namenom prejemanja storitve morda ne bodo pripravljene prevzeti kakršnihkoli dodatnih stroškov, ki so povezani z zamenjavo obravnavane storitve za substitut. Pogosto pa se tudi zgodi, da so potrošniki priklenjeni na obstoječega ponudnika z dolgoročnimi pogodbami ali z visokimi stroški zamenjave terminalske opreme. V primerih, ko je potrošnik soočen z visokimi stroški zamenjave storitve A za storitev B, ti dve storitvi ne smeta biti vključeni v isti upoštevni trg.

Substitucija oz. zamenljivost na strani povpraševanja predstavlja najbolj neposredno obliko konkurenčnega pritiska.

V Sloveniji je več potencialnih možnosti zamenljivosti povpraševanja na upoštevni trgih 13 – Dostopovni deli zakupljenih vodov in 14 – Hrbtenični deli zakupljenih vodov.

Agencija je v okviru te točke ugotavljala, ali obstajajo produkti oziroma storitve, ki bi bili z vidika funkcionalnosti podobni ali celo enaki funkcijam, ki jih omogočajo zakupljeni vodi. Pri ugotavljanju zamenljivosti povpraševanja zakupljenih vodov so važne lokacije priključnih točk. Če priključne točke različnih infrastruktur niso medsebojno povezane zamenljivost brez večjih investicij ni možna.

Agencija je ugotavljala zamenljivost povpraševanja za naslednje storitve:

- a) ATM,
- b) Zakup vodov preko IP omrežja,
- c) Frame Relay,

a) ATM je tehnološka rešitev, ki omogoča optimalnejšo izrabo frekvenčnega spektra v primerjavi s tehnologijo TDM. Primerna je za prenos podatkov visoke hitrosti, saj s svojo paketno zasnovano, elastičnostjo in protokolno neodvisnostjo ter vrsto različnih vmesnikov, omogoča povezavo tako podatkovnega dela kot tudi govornega dela korporacijskega omrežja. ATM tehnologija omogoča dodatno funkcionalnost od klasičnega zakupa vodov v primeru prostih kapacitet v omrežju.

ATM zagotavlja predvsem širokopasovni prenos in bo vključena v analizo širokopasovnega dostopa na trgu 12.

b) Zakup vodov preko IP je glavna tehnološka rešitev sodobnih telekomunikacij. Omogoča skupni prenos podatkovnih in govornih signalov (VoIP). Rešitev je predvsem problematična iz vidika nadzora, saj je potrebna drugačna konfiguracija omrežja od klasične rešitve zakupa kapacitet.

Na hrbteničnem omrežju omogoča učinkovitejšo izrabo frekvenčnega spektra zato je cenovno ugodnejša. Na dostopovnem omrežju pa zahteva spremembo terminalske opreme, zato neposredna zamenljivost ne pride v poštev.

c) Storitev Frame relay je definirana kot tehnologija za prenos podatkov z definirano minimalno hitrostjo.

Prednost FR je v protokolni transparentnosti, ki omogoča učinkovito upravljanje s pasovno širino, slabost pa, da je omejen le na prenašanje informacij s hitrostjo do 2 Mb/s in je primeren predvsem za prenos podatkov. Znotraj te pasovne širine omogoča dodatno funkcionalnost v primeru prostih kapacitet.

Agencija meni, da storitve Frame Relay niso funkcionalni substituti zakupljenih vodov.

Zamenljivost ponudbe

Pri ugotavljanju zamenljivosti ponudbe je potrebno upoštevati, da se podjetje, ki trenutno ne deluje na upoštevni trg lahko odloči za vstop na trg, v primeru povišanja relativnih cen in

v razumem roku. V primeru, ko so stroški zamenjave zagotavljanja storitve za obravnavano storitev relativno zanemarljivi, mora biti ta storitev vključena v upoštevni trg. Dejstvo, da ima konkurenčno podjetje v lasti sredstva za zagotavljanje storitev je nerelavanto, če so potrebne znatne dodatne investicije za zagotavljanje te storitve. Prav tako pa je potrebno upoštevati dolgoročno vezavo kapacitet pri zagotavljanju storitev. Zgolj slučajna hipotetična zamenljivost ponudbe ni zadosten pogoj za določitev trga.

Prav tako je potrebno upoštevati obstoječe zakonodajne oz. regulatorne in strukturne ovire, ki lahko preprečijo pravočasen vstop na upoštevni trg in posledično onemogočijo zamenljivost ponudbe. Zakonodajne oz. regulatorne ovire so posledica zakonodajnih, administrativnih ali drugih državnih ukrepov, ki imajo neposredni učinek na pogoje vstopa in/ali položaj operaterjev na upoštevem trgu. Strukturne ovire pa obstajajo, če pri danem povpraševanju stanje tehnologije in obstoječa struktura stroškov povzročata asimetrične pogoje med bivšim monopolistom in operaterji, ki želijo vstopiti na trg. To pa slednjim otežuje vstop na trg ali jih celo izključuje iz trga.

Zamude in ovire pri sklepanju dogovorov o dostopu in skupni lokaciji, onemogočajo uporabo novih omrežij konkurentov in zagotovitev storitve na kratki rok.

Zamenljivost ponudbe ne služi samo za definiranje upoštevnega trga, ampak tudi za določanje udeležencev na upoštevem trgu.

Pri ocenjevanju možnih substitutov zakupljenih vodov na upoštvnih trgih 13 – Dostopovni deli zakupljenih vodov in 14 – Hrbtenci deli zakupljenih vodov je agencija ugotavljala, ali bi alternativni operater v primeru relativnega zvišanja cen zakupljenih vodov, lahko v kratkem času prešel na zagotavljanje storitev zakupljenih vodov, pri tem pa bi bili stroški prehoda zanemarljivi.

Na medoperatreskem trgu zakupljenih vodov je v Sloveniji prisotnih 10 operaterjev. Agencija je na podlagi vprašanj, ki jih je dobila od operaterjev, ki so vpisani v register, vendar storitve zakupljenih vodov v obdobju, ki jih zajema vprašalnik še niso opravljali, ugotovila, da kar nekaj operaterjev zagotavlja le optična vlakna (predvsem kabelski operaterji). V skladu z registrom agencije daje prenosne medije (optične, koaksilane, druge) v zakup 34 operaterjev. Optična vlakna kot tehnologija predstavljajo velik potencial za vstop na trg, saj s svojo praktično neomejeno pasovno širino zagotavljajo signale vseh hitrosti. Sicer z optičnimi vlakni razpolagajo in jih tudi dajejo v zakup tudi operaterji, ki so že prisotni na trgu zakupljenih vodov. Agencija je analizirala storitev na višjem nivoju prenosa, torej storitev zakupa vodov z že definirano pasovno širino. Optična vlakna sama še ne omogočajo komunikacije brez dodatnih naprav. Agencija operaterjev v vprašalniku ni povprašala po optičnih vlaknih.

Iz drugih zbranih dejstev pa agencija ocenjuje, da ponudba optičnih vlaken predstavlja predvsem komplementarno ponudbo ponudbi zakupljenih vodov.

Cene zakupljenih vodov imajo že daljše obdobje na trgu medoperatreskih zakupljenih vodov trend padanja, dobički se zmanjšujejo in tak trend se predvideva tudi v prihodnje. Zato verjetnost vstopa novih ponudnikov na trg v tem obdobju ni velika.

Definicija upoštevnega storitvenega trga

Zakupljeni vodi so vrsta elektronskih komunikacijskih zmogljivosti, ki uporabniku omogočajo transparentne prenosne povezave med omrežnimi priključnimi točkami brez funkcije avtomatske usmerjevalne komutacije, ki bi bila uporabniku na voljo kot del funkcij zakupljenega voda.

Nacionalni zakupljeni vod je zakupljeni vod, ki povezuje terminalske opreme uporabnikov (točka-točka ali točka-več točk) znotraj območja Republike Slovenije.

Mednarodni zakupljeni vodi povezujejo zakupnikovo terminalsko opremo z mednarodnim telekomunikacijskim omrežjem in so sestavljeni iz nacionalnega dela, ki poteka po ozemlju Republike Slovenije in mednarodnega dela, ki se nadaljuje izven območja Republike Slovenije.

Dostopovni del zakupljenega voda je tisti del, ki poteka med uporabnikom in vozliščem operaterja.

Medomrežni vod, je zakupljeni vod, ki je namenjen medomrežni povezavi dveh operaterjev. Medomrežni vodi predstavljajo posebno podvrsto dostopovnih delov zakupljenih vodov.

Hrbtenični del zakupljenega voda je tisti del, ki poteka le med vozlišči operaterja.

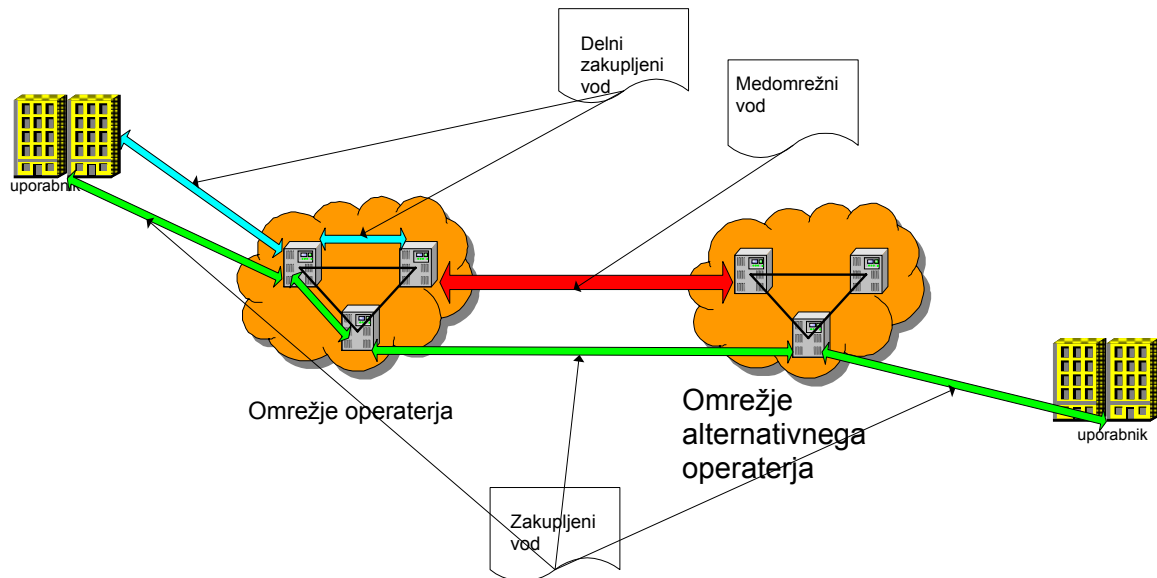
Delni zakupljeni vod sestavljata dostopovni del zakupljenega voda in hrbtenični del zakupljenega voda skupaj.

Delni zakupljeni vod (part circuit ali part line) v skladu s Priporočilom o zagotavljanju zakupljenih vodov v Evropski uniji Del2 - cenovni vidiki medoperaterskih zakupljenih vodov za delne zakupljene vode C(2005) 951/2 predstavlja povezavo med prostori uporabnika in točko medomrežne povezave drugega (alternativnega) operaterja na vozlišču glavnega operaterja. Delni zakupljeni vodi so obravnavani kot specialna vrsta medoperaterskih zakupljenih vodov, ki jih alternativni operater lahko uporabi za zagotavljanje storitev končnemu uporabniku, drugemu operaterju ali lastno uporabo.

V ta sklop vodov je agencija uvrstila tudi tranzitne vode.

Tranzitni vodi, so zakupljeni vodi namenjeni za medsebojno povezovanje operaterjev, bodisi nacionalnih ali mednarodnih preko omrežja glavnega operaterja., Pri tranzitnih vodih gre dejansko za povezavo dveh točk medomrežnih povezav.

Kako posamezni zakupljeni vodi potekajo, prikazuje spodnja slika.

Trg dostopovnih delov zakupljenih vodov sestavljajo naslednje storitve:

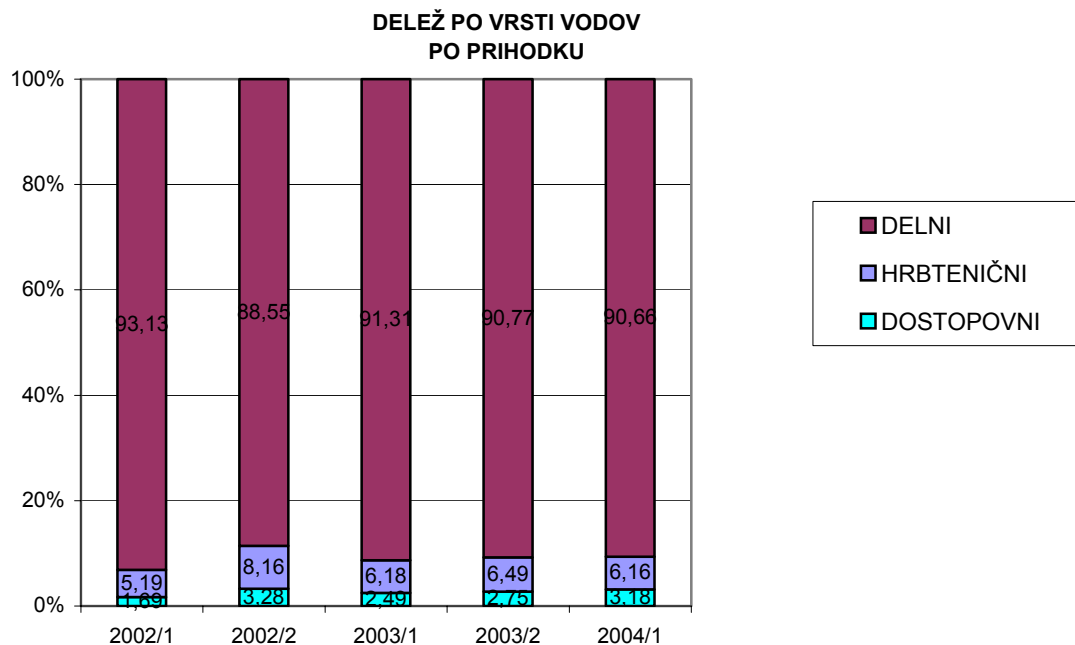
- delni zakupljeni vodi (dostopovni in hrbtnični del skupaj)
- medomrežni vodi, kot posebna podvrsta dostopovnih delov zakupljenih vodov,
- ostale vrste dostopovnih delov zakupljenih vodov.

Agencija je v Splošnem aktu o določitvi upoštevnih trgov opredelila dva trga medoperaterskih zakupljenih vodov, in sicer: trg dostopovnih delov zakupljenih vodov in trg hrbtničnih delov zakupljenih vodov.

Eden izmed večjih operaterjev (ELES), ki zagotavlja le delne zakupljene vode, prihodkov ni mogel razdeliti na dostopovni in hrbtnični del, kot je agencija zahtevala v vprašalniku, ker zaračunava enotno ceno za zakupljeni vod od točke do točke. Prav tako ta operater ni mogel zagotoviti podatkov za leto 2002.

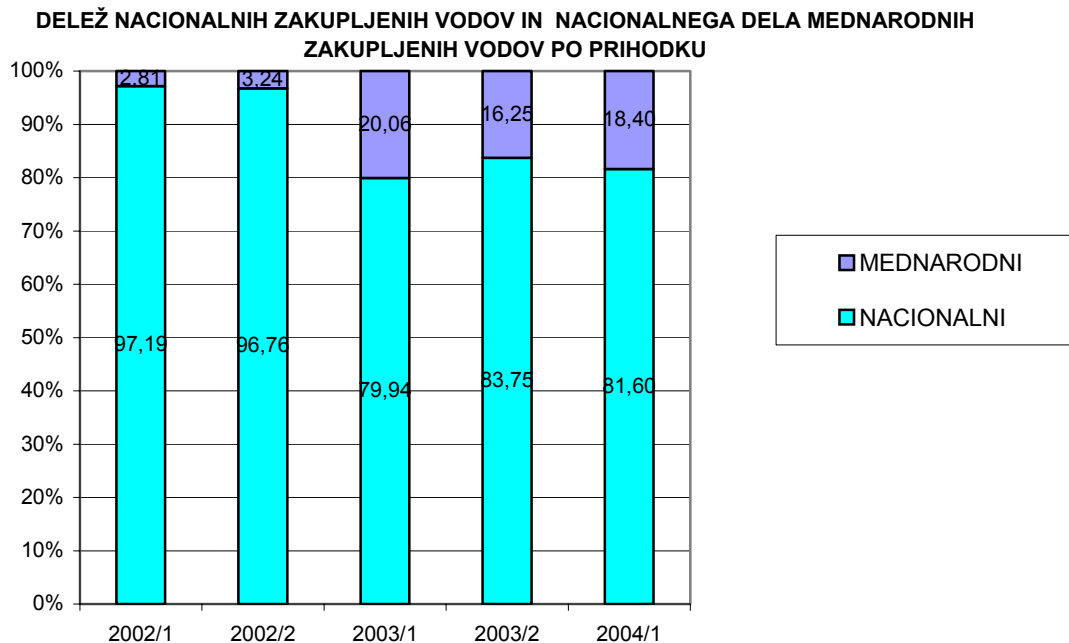
Tudi Telekom Slovenije d.d. je vse zakupljene vode v opazovanem obdobju opredelil kot delne zakupljene vode, saj cenovno ni ločeval med dostopovnimi in hrbtničnimi deli zakupljenih vodov.

Delni zakupljeni vodi so v 2004/1 predstavljali 90,66% celotnega trga po prihodku, v 2003/2 90,77% in 2003/1 91,31%. Ta kategorija zakupljenih vodov je tako daleč najpomembnejša po prihodku.

Prihodke iz naslova delnih zakupljenih vodov bi bilo potrebno razdeliti na dostopovni in hrbtencični del. Kot smo že navedli zgoraj eden izmed operaterjev tega ni mogel narediti, zato Agencija ni mogla obravnavati trgov dostopovnih delov zakupljenih vodov in hrbtencičnih delov zakupljenih vodov posamično, ker dobljena slika ne bi bila prava. Agencija se je zato odločila, da trga dostopovnih delov zakupljenih vodov in hrbtencičnih delov zakupljenih vodov analizira skupaj, čeprav so dostopovni deli zakupljenih vodov in hrbtencični deli zakupljenih vodov komplementi.

Agencija ugotavlja, da ima nacionalni del mednarodnih zakupljenih vodov v opazovanem obdobju sicer trend naraščanja, vendar predstavlja manj kot 20% trga medoperaterskih zakupljenih vodov.

Agencija je nacionalne zakupljene vode in nacionalne dele mednarodnih zakupljenih vodov analizirala skupaj.

Agencija analize ni izvedla ločeno po posameznih hitrostih, ampak je vse hitrosti analizirala skupaj.

Družba Telekom Slovenije d.d. se z dopisom št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 pod točko 1 izjasnjuje glede definicije delnih zakupljenih vodov. Po mnenju družbe Telekom Slovenije d.d. podana definicija odstopa od Priporočila Komisije z dne 29.03.2005 in bi jo bilo potrebno natančneje povzeti iz omenjenega priporočila. Družba Telekom Slovenije d.d. poudarja, da medomrežni vodi niso vključeni v to definicijo.

Agencija se strinja z navedbo Telekoma Slovenije d.d., da medomrežni vodi niso vključeni v definicijo delnih zakupljenih vodov. Agencija je zaradi večje jasnosti na predlog Telekoma Slovenije d.d. natančneje povzela definicijo delnih zakupljenih vodov iz Priporočila Komisije z dne 29.03.2005.

Geografski trg

Upošteveni geografski trg obsega vsa področja, kjer operaterji ponujajo storitve in povprašujejo po storitvah v enakih pogojih konkurence. Pri določanju upoštevnega trga se ne upoštevajo področja, na katerih so pogoji konkurence pomembno različni.

Geografski trg za medoperaterski trg 13 – dostopovni deli zakupljenih vodov in 14 – hrbtenični deli zakupljenih vodov je območje Republike Slovenije.

B. Analiza upoštevnega trga

V okviru analize agencija ugotavlja ali na posameznem upoštevne trgu obstaja učinkovita konkurenca. Evropska komisija je sprejela smernice, ki naj bi pomagale nacionalnim regulatorjem držav članic EU pri ugotavljanju obstoja konkurence na upoštevni trgih in ocenitvi položaja s pomembno tržno močjo. Iz Smernic Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči v skladu z regulativnim okvirom Skupnosti za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (OJ C 165, 11.7.2002, str. 6; v nadaljnjem besedilu: Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči) izhaja, da je ugotovitev, da na ustreznem trgu obstaja učinkovita konkurenca, enakovredna ugotovitvi, da nobeno podjetje samo ali skupaj z drugim podjetjem nima pomembne tržne moči na tem trgu. Iz tega sledi, da mora nacionalni regulativni organ v primeru, da ugotovi, da na ustreznem trgu ni učinkovite konkurence, določiti podjetje s pomembno tržno močjo na tem trgu in v skladu s členom 16(4) Okvirne direktive naložiti ustrezne obveznosti ali pa ohraniti ali spremeniti take obveznosti, kjer že obstajajo. Agencija je na podlagi šestega odstavka 19. člena ZEKom zavezana, da pri določanju pomembne tržne moči ravna skladno z zakonodajo ES in dosledno upošteva smernice Evropske komisije, ki urejajo tržno analizo in določitev pomembne tržne moči na področju elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev.

Definicija operaterja s pomembno tržno močjo je v ZEKom-u določena v prvem odstavku 19. člena. Iz določila izhaja, da ima operater pomembno tržno moč, če ima sam ali skupaj z drugimi operaterji na določenem trgu javnih komunikacijskih omrežij oziroma javnih komunikacijskih storitev (upoštevni trg) položaj, enakovreden prevladujočemu položaju, torej tak ekonomski vpliv, da mu omogoča znatno mero samostojnosti nasproti konkurentom, uporabnikom in potrošnikom.

Za razliko od naknadnega (ex-post) nadzora, pri katerem se s pomočjo uporabe pravil splošnega konkurenčnega prava s strani organa pristojnega za varstvo konkurence ugotavlja zloraba prevladujočega položaja, se z vnaprejšnjo (ex ante) regulacijo, ki jo na področju elektronskih komunikacij opravlja agencija, izboljšujejo razmere na ne dovolj konkurenčnem trgu z namenom hitrejšega razvoja konkurence. Pri tovrstni regulaciji je potrebno pri tržni analizi uporabiti tako obstoječa dejstva, prav tako pa je potrebno napraviti prognoze za prihodnost. Ugotavlja se torej, ali je trg potencialno konkurenčen, in s tem tudi, ali je pomanjkanje učinkovite konkurence začasno ali trajno.

Kadar agencija presoja, ali ima operater pomembno tržno moč v skladu s prvim odstavkom 19. člena ZEKom, upošteva primeroma določena merila v četrtem odstavku omenjenega člena. Agenciji pri določitvi operaterja s pomembno tržno močjo ni potrebno kumulativno uporabiti vsa merila, temveč upošteva tista merila, ki so primerna in na podlagi katerih lahko oceni položaj operaterja oz. operaterjev na trgu. Agencija je pri tržni analizi upoštevala naslednja merila:

1. tržni delež operaterja na upoštevne trgu in spreminjanje njegovega tržnega deleža na upoštevne trgu v daljšem obdobju.

Zelo visok tržni delež operaterja je pomemben pokazatelj o obstoju prevladujočega položaja na trgu. Iz obsežne sodne prakse Sodišča ES (Zadeva AKZO/Komisija, C-62/1986, točka 60) izhaja, da je že samo dejstvo, da ima neko podjetje tržni delež večji od 50%, dokaz o obstoju

pomembne tržne moči na določenem trgu. Podjetju z visokim tržnim deležem se lahko pripisuje pomembno tržno moč, če je bil tržni delež konstanten skozi daljše časovno obdobje.

V Sloveniji je v proučevanjem obdobju 1. polletje 2002 do 1. polletje 2004 zakupljene vode na medoperatreskem trgu zagotavljalo 10 ponudnikov, in sicer: Telekom Slovenije d.d., Telius d.o.o., Tesicom d.o.o., Holding Slovenske železnice d.o.o., PanTel d.o.o., Ljubljanski kabel z.b.o., Elta d.o.o., ELES, Elektro Celje d.d. in Dravske elektrarne Maribor d.o.o..

Iz že zgoraj pojasnenih razlogov smo analizirali prihodke za dostopovne in hrbtenične dele zakupljenih vodov skupaj. Tudi če bi analizirali ločeno dostopovne in hrbtenične dele zakupljenih vodov, bi na obeh trgih Telekom Slovenije d.d. imel največji tržni delež.

Po prihodku največji tržni delež dosega Telekom Slovenije d.d.. Njegov tržni delež je 1. polletju 2004 zanašal 61,45%, v 2. polletju 2003 62,84% in v 1. polletju 2003 62,18%. Sledita mu ELES, z več kot dvakrat manjšim tržnim deležem in Holding Slovenske železnice d.o.o., s skoraj osemkrat manjšim tržnim deležem, ostali ponudniki pa so precej manjši. Podatki za leto 2002 niso relevantni, ker ne vsebujejo podatkov za ELES. Tržni deleži po prihodku so bili v obdobju od 2003 do 1. polletja 2004 stabilni in se bistveno niso spreminjali.

Gibanje prihodka po absolutnih vrednostih kaže na to, da je Telekomu Slovenije d.d. v letu 2002 prihodek močno padel, nato pa v letu 2003 malenkost narasel in nato ostal nekje na tem nivoju do 2004. Stalni trend naraščanja je v opazovanem obdobju beležil prihodek Holdinga Slovenskih železnic d.o.o., vendar to ni pustilo večjih sprememb pri tržnih deležih.

Čeprav velikost tržnega deleža ni zadosten pokazatelj o položaju operaterja na trgu, je visok tržni delež družbe Telekom Slovenije d.d. vsekakor pomembna podlaga za opredelitev operaterja s pomembno tržno močjo.

2. ovire za vstop naupoštevni trg in vpliv na potencialno konkurenco na tem trgu

Grožnja za vstop na trg, bodisi da vstopajoči vstopa na dolgi rok bodisi za krajši čas, je ena izmed glavnih pritiskov potencialnih konkurentov na obstoječe podjetje, kjer je tak vstop verjeten (in ne zgolj hipotetičen), pravočasen in upoštevanja vreden. Grožnja vstopa na trg se zmanjša s postavljanjem ovir za vstop.

V uradni evidenci agencije je 32 operaterjev, ki so agencijo obvestili, da zagotavljajo storitve dajanja vodov oziroma dajanja prenosnih kapacitet v zakup, od tega jih le 11 dejansko zagotavlja medoperaterske zakupljene vode. Od preostalih 21 operaterjev jih 6 predvideva, da bo te storitve začelo zagotavljati do začetka leta 2005.

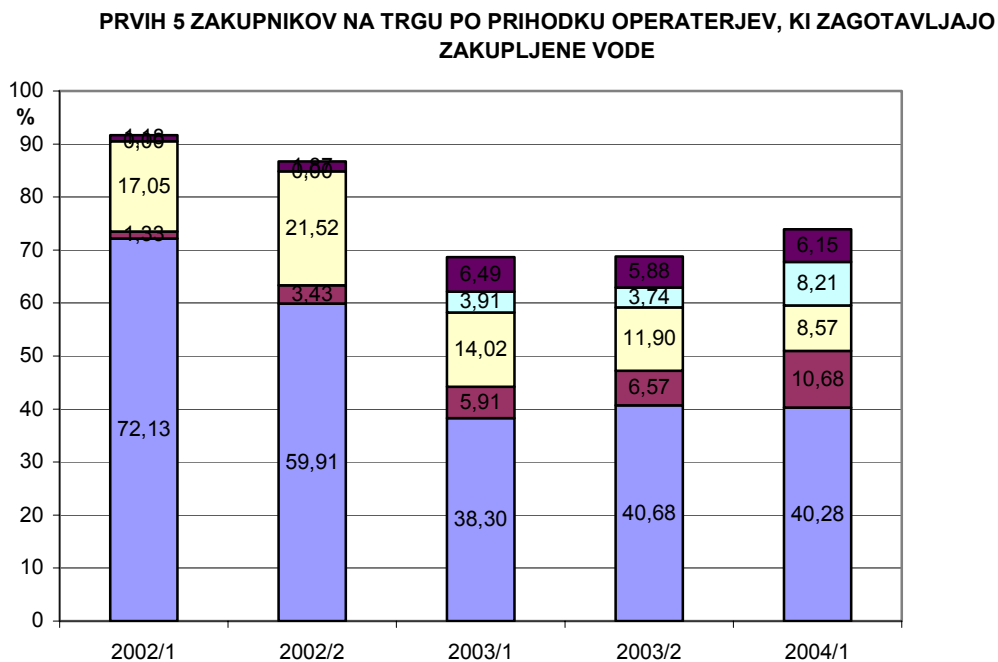
Agencija ocenjuje, da potencialna konkurenca obstaja in da je hiter vstop na trg možen le v primeru povečanega (novega) povpraševanja. Infrastruktura je na nivoju hrbtenice vsaj podvojena ali potrojena na celotnem območju Slovenije, vendar so infrastrukture medsebojno nepovezane in bi njihova povezava zahtevala velike dodatne investicije. Tudi cene Telekom Slovenije d.d. so višje od cen, ki jih ponujajo ostali konkurenti, pa kljub temu Telekom Slovenije d.d. dosega najvišji tržni delež. Predvsem na račun tega, da zagotavlja celostno ponudbo za dostopovne in hrbtenične dele zakupljenih vodov na celotnem območju Slovenije, ter da ima najbolj razvejano omrežje z daleč največjim številom priključnih točk. Potencialni vstopajoči so odvisni predvsem od novega povpraševanja na trgu in od pokritosti njihovih omrežij s sodobno tehnologijo.

Agencija ugotavlja, da analiza tega merila kaže na obstoj pomembne tržne moči družbe Telekom Slovenije d.d. naupoštevem trgu.

3. vpliv velikih uporabnikov na moč operaterja

Kjer so kupci zadosti veliki in imajo zadosti moči, se lahko racionalno odzovejo na vsak poskus za zvišanje cen prodajalca. Vendar izravnalna kupna moč obstaja le tedaj, kadar imajo velike stranke zmožnost v razumnem roku uporabiti alternative kot odgovor na zvišanje cene ali grožnjo po zvišanju cen. Alternativa pa je, da bodisi preneha kupovati oziroma bodisi da zamenja ponudnika.

Prvih 5 največjih kupcev na trgu je:

Agencija ugotavlja, da na tem trgu obstaja nekaj velikih kupcev, ki kupijo večino zakupljenih vodov.

V nadaljevanju prikazujemo skupni delež 5 največjih zakupnikov v prihodku posameznega operaterja v prvem polletju 2004:

Operater	Skupni delež 2004/1	Skupni delež trend
Dravske elektrarne Maribor d.o.o.	100%	nespremenjen
Elektro Celje d.d.	100%	nespremenjen
ELES	91%	niha
Elta d.o.o.	100%	nespremenjen

Ljubljanski kabel z.b.o.	77%	raste
PanTel d.o.o.	100%	ni podatka
Holding Slovenske železnice d.o.o.	89%	raste
Telekom Slovenije d.d.	96%	niha med 95% in 98%
Telemach	100%	nespremenjen
Telius d.o.o.	100%	ni podatka
Tesicom d.o.o.	100%	nespremenjen

Iz tabele izhaja, da največjih 5 kupcev po prihodku v največjih 3 operaterjih po prihodku predstavlja: v Telekomu Slovenije d.d. 96%, v ELES-u 91% in v Holding Slovenskih železnicah d.o.o. 89%. Pravzaprav prvih pet kupcev predstavlja pomemben delež prihodka pri vseh operaterjih.

Agencija ugotavlja tudi, da se isti operaterji kot kupci zakupljenih vodov pojavljajo pri več operaterjih.

Agencija ugotavlja, da imajo največji kupci na trgu tudi velik vpliv na posameznega operaterja, saj pri vseh operaterjih prispevajo več kot 50% prihodka operaterja in obstaja alternativa za spremembo ponudnika. Izravnalna kupna moč ne obstaja le na lokacijah, ki jih ne zagotavljajo drugi ponudniki, to je na nekaterih točkah v dostopovnem delu, ki jih zagotavlja le Telekom Slovenije d.d..

4. faza v razvoju trga

Dodatni aspekt pri ocenjevanju stanja konkurence na trgu je faza razvoja trga, od katere je odvisno veliko indikatorjev konkurence, kot tržni deleži, ovire za vstop na trg, trend razvoja cen. Pri tem ocenjujemo ali je trg šele nastal, ali se nahaja v fazi rasti ali zrelosti. Fazo razvoja trga je mogoče opazovati in določiti preko razvoja različnih indikatorjev v času, kot število udeležencev na trgu, število vstopov na trg in izstopov iz trga, celotnih prihodkov, celotne količine in cene.

Agencija ocenjuje, da se trg nahaja v fazi rasti, saj je njegov potencial še velik zaradi vstopa vedno novih ponudnikov na trg telekomunikacijskih storitev, ki ponujajo vedno nove storitve končnim uporabnikom. Poleg tega pa so nove storitve pogosto vezane na širokopasovne dostope, ki za prenos zahtevajo večje kapacitete. Glede na to, da je tudi penetracija uporabnikov širokopasovnih storitev v Sloveniji nizka, agencija pričakuje, da bodo z rastjo števila uporabnikov operaterji izkazovali dodatne potrebe po kapacitetah.

Telekom Slovenije d.d. v točki 4 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 ocenjuje trditev, da je trg v fazi rasti kot preuranjeno. Telekom Slovenije d.d. meni, da ni empiričnih podatkov, ki bi to dokazovali. Zgolj predpostavka, da bi moral trg rasti zaradi novih storitev za končne uporabnike se mu ne zdi dovolj. Meni, da je potrebno upoštevati tudi izgradnjo lastne infrastrukture operaterjev, alternativne oblike transporta podatkov ipd.

Agencija je prav tako kot opozarja Telekom Slovenije d.d. pri postavljanju trditve o tem, da se trg nahaja v faz rasti upoštevala izgradnjo lastne infrastrukture operaterjev in alternativne oblike transporta podatkov.

5. doseganje ekonomij obsega in ekonomij povezanosti

Ekonomije obsega so značilne za proizvodne procese, ki vsebuje visoke fiksne stroške, kar je tudi značilnost komunikacijskih trgov. Ekonomije obsega predstavljajo oviro za vstop kot tudi prednost pred obstoječimi konkurenti.

Ekonomije povezanosti obstajajo, kadar so povprečni stroški za proizvod oziroma storitev nižji kot posledica tega, da se storitve zagotavlja v istem podjetju skupaj z drugimi storitvami. Ekonomije povezanosti so značilne, kjer se storitve zagotavljajo preko omrežja. Zmogljivost omrežja se lahko namreč deli med več storitev. Ekonomije povezanosti predstavljajo tako oviro za vstop kot tudi prednost pred obstoječimi konkurenti.

Telekom Slovenije d.d. je operater, ki deluje na celotnem ozemlju države in ponuja paleto storitev širokemu krogu uporabnikov, zato dosega tako ekonomije obsega kot ekonomije povezanosti.

Podjetji ELES in Holding Slovenske železnice d.o.o. sta morali trženje telekomunikacijskih storitev prenesti v pravno samostojni družbi. Pri obeh družbah gre šele za začetek opravljanja telekomunikacijske dejavnosti, trenutno zagotavljata le storitev zakupa kapacitet, sta pa agencijo že obvestili o širitvi svoje dejavnosti na govorno telefonijo.

Trenutno še ne moremo govoriti, da gre pri omenjenih dveh družbah za ekonomije povezanosti in tudi ne za ekonomije obsega.

Agencija ugotavlja, da ekonomije obsega in povezanosti kažejo na pomembno tržno moč Telekoma Slovenije d.d..

6. kontrola nad infrastrukturo, ki se je ne da zlahka podvojiti

V uradni evidenci agencije je 32 operaterjev, ki so agencijo obvestili, da zagotavljajo storitve dajanja vodov oziroma dajanja prenosnih kapacitet v zakup, od tega jih le 11 dejansko zagotavlja medoperatreske zakupljene vode. Od preostalih 21 operaterjev jih 6 predvideva, da bo te storitve začelo zagotavljati do začetka leta 2005.

Infrastruktura je na nivoju hrbtenice vsaj podvojena ali potrojena na celotnem območju Slovenije. Svoje hrbtenično omrežje imata poleg Telekoma Slovenije d.d. še ELES in Holding Slovenske železnice d.o.o.. Vendar so infrastrukture medsebojno nepovezane in bi njihova povezava zahtevala velike dodatne investicije. Poleg tega komutacijski centri Telekoma Slovenije d.d. pokrivajo območja, kjer je zelo skoncentrirano prebivalstvo.

Večji problem je na dostopu, kjer na določenih lokacijah nastopa le Telekom Slovenije d.d., na nekaterih lokacijah, ne na vseh pa še kabelski operaterji, ki zagotavljajo le dostopovni del.

S tega vidika so izjemno pomembni delni zakupljeni vodi, ker pripeljejo alternativnega operaterja do končnega uporabnika. Alternativni operater lahko z vzpostavljeno povezavo tako končnemu uporabniku začne zagotavljati tudi druge maloprodajne storitve, ne le zakupljenih vodov. Telekom Slovenije d.d. ima pri delnih zakupljenih vodih določeno prednost pred ostalimi z vidika pokritosti Slovenije. Njegova pokritost območja Slovenije je znatno večja v primerjavi z drugima največjima operaterjema, v smislu števila komutacijskih centrov in razdalj. Hkrati je največji tudi njegov delež po prihodku na delnih vodih, kjer je v 2004/1 dosegel 68%.

Agencija ocenjuje, da bi vstop na trg dostopovnih delov zakupljenih vodov zahteval znatne investicije, pretežno kot potopljene stroške oziroma stroške, ki ne bodo povrnjeni pri izstopu iz trga. Ti potopljeni stroški skupaj z ekonomijami povezanosti in ekonomijami obsega znatno povečuje ovire za vstop za operaterje, ki načrtujejo nova lokalna dostopovna omrežja. Z razvojem širokopasovenega dostopa se bo večala potreba po razširitvi dostopovnega omrežja, kar je zopet povezano z velikimi stroški.

Drugače pa agencija za trg hrbtениčnih delov zakupljenih vodov ocenjuje, da so potencialne ovire za vstop nižje, vendar kljub temu v kratkem času ni pričakovati dodatnih vstopov tudi zaradi visokih stroškov razširitve omrežja z novimi tehnologijami.

Družba Telekom Slovenije d.d. v točki 3 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 dvomi v trditve agencije o nepovezanosti infrastruktur in potrebnih dodatnih investicijah za njihovo povezavo. Telekom Slovenije d.d. ugotavlja, da agencija za njih ni navedla dokazov in ocenjuje, da ne držita. Hkrati pa Telekom Slovenije d.d. ugotavlja, da navedba niti ni relevantna, saj se ne nanaša na konkurenco na trgu za hrbtениčne vode.

Agencija je na trgu pridobila informacije, da je omrežje Stekoma vezano na trase energetskih objektov in omrežje Holdinga Slovenskih železnic na trase železniških prog, hkrati je to tudi splošno znano dejstvo vsem igralcem na trgu. Na podlagi teh informacij in ob pomoči zemljevida Republike Slovenije je agencija postavila omenjeni trditvi, za kateri pa tudi Telekom Slovenije d.d. pravilno ugotavlja, da so vezani na dostopovno in ne na hrbtениčno omrežje.

Agencija ugotavlja, da tudi ta indikator kaže na pomembno tržno moč Telekoma Slovenije d.d..

7. stopnja diferenciacije produkta

Bolj so si storitve podobne same po sebi ali bolj podobne so si storitve v očeh kupca, večja je možnost za cenovno konkurenco med ponudniki, in posledično skrivne dogovore med ponudniki. Pri diferenciranih storitvah pa konkurenca ni odvisna le od cene, ampak je rezultat večih dejavnikov.

Agencija ugotavlja, da je zagotavljanje medoperatreskih zakupljenih vodov (dostopovnih in/ali hrbtениčnih) homogena storitev, ki nima substituta. Na lokacijah, kjer obstaja več ponudnikov, si ti med seboj konkurirajo predvsem s ceno.

8. zvezanost storitev

Zvezanost storitev je mogoče opazovati predvsem v bolj zrelih trgih. Značilnost diverzifikacije je, da podjetje ponuja nabor povezanih storitev in produktov z namenom, da zmanjša pritiske konkurentov, ki pa morda ne morejo ponujati celotnega nabora storitev. V tem pogledu zvezanost oziroma diverzifikacija storitev omogoča, da podjetje obdrži in vzdržuje svojo bazo uporabnikov.

Agencija ugotavlja, da merilo o zvezanosti storitev ne prispeva k ugotovitvi položaja družbe Telekom Slovenije d.d. na tem upoštevnem trgu, saj agencija na podlagi tega merila ni pridobila relevantnih informacij za ugotovitev stanja na upoštevnem trgu.

9. elastičnost povpraševanja

Z elastičnostjo povpraševanja merimo spremembo prodane količine, ki je rezultat spremembe cene. Pri popolno elastičnem povpraševanju je krivulja povpraševanja vodoravna. Že majhno povečanje cene bo povzročilo, da bodo kupci prenehali kupovati storitev. Pri popolno neelastičnem povpraševanju je krivulja povpraševanja navpična. Ne glede na spremembo cene bodo kupci kupovali isto količino storitve. Da bi ocenili ali izračunali kolikšna je elastičnost povpraševanja moramo poznati krivuljo povpraševanja. Krivulja povpraševanja kaže na kombinacije cene in količine.

Agencija ugotavlja, da merilo o elastičnosti povpraševanja ne prispeva k ugotovitvi položaja družbe Telekom Slovenije d.d. na tem upoštevnem trgu, saj agencija na podlagi tega merila ni pridobila relevantnih informacij za ugotovitev stanja na upoštevnem trgu.

10. možnost dostopa do finančnih virov

S kazalniki financiranja presojamo sestavo obveznosti do virov sredstev. Struktura obveznosti do virov sredstev vpliva na finančno tveganje ter donosnost gospodarske družbe. Ti kazalci so zlasti pomembni za posojilodajalce pri oceni tveganja glede vračila povračila. Donosnost in finančno tveganje sta povezana. Podjetja s stabilnim, dobro predvidljivim poslovanjem lahko varneje uporabljajo več dolžniških virov financiranja.

Agencija je preverjala naslednje kazalnike Telekoma Slovenije d.d.:

- stopnja dolžniškosti kapitala

Delež dolgov v financiranju kaže, kolikšen del sredstev podjetja je financiran s tujimi viri oziroma dolgovi. Iz podatkov Telekoma Slovenije d.d. izhaja, da je to 21,82 % v letu 2004 (prva polovica leta) oziroma 25,51% v letu 2003. Nižja vrednost kazalca zmanjšuje tveganje glede vračila glavnice in obresti. Agencija ocenjuje, da velik delež kapitala v financiranju (in s tem posledično nizek delež dolgov) zmanjšuje tveganje pri poslovanju.

- koeficient dolgovno- kapitalskega razmerja

Koeficient kaže razmerje med dolgovi in kapitalom. Iz podatkov Telekoma Slovenije d.d. izhaja, da ima koeficient trend padanja, v letu 2002 je znašal 39,2 %, v letu 2003 34,49% ter 28,10% v letu 2004 (prva polovica leta).

- ROE (koeficient čiste dobičkovnosti kapitala)

Kazalnik je pravzaprav najpomembnejši kazalec poslovanja podjetja, saj (posredno) meri donosnost naložbe lastnikov podjetja. Kaže koliko denarnih enot je ustvarila ena denarna enota kapitala. Iz podatkov Telekoma Slovenije d.d. je razvidno, da ROE narašča in sicer od 2,92 % v letu 2002 na 4,3 % v letu 2004.

Agencija ugotavlja, da je struktura kazalnikov Telekom Slovenije d.d. ugodna. Majhen delež dolgov in posledično velik delež kapitala zmanjšuje tveganje pri poslovanju, s tem pa je tudi dostop do finančnih virov ugodnejši.

Družba ELES je vse aktivnosti s področja elektronskih komunikacijskih storitev s 01.07.2004 po sklepu Vlade RS prenesla na družbo Elektro.TK, d.o.o., Ljubljana, ki se je dne 05.01.2005 preimenovala v Stelkom d.o.o.. Družba ELES nam ni posredovala podatkov o kazalnikih financiranja in donosnosti za opazovano obdobje, družba Stelkom d.o.o., pa je začela z dejavnostjo šele po opazovanem obdobju in nam zato tudi ni mogla posredovati podatkov. Zato smo preverili podatke družbe Stelkom d.o.o. o kazalnikih v javno objavljeni bazi GVIN za leto 2004. Kazalnikov družbe Stelkom d.o.o. za leto 2003 nismo analizirali, ker družba v letu 2003 še ni tržila zakupljenih vodov. V letu 2004 je bil delež kapitala v financiranju družbe Stelkom d.o.o. 25,24%, delež dolgov v financiranju 73,7% in čista donosnost kapitala – 15,82%. Ustanovitelji družbe so slovenska elektro podjetja in Holding slovenskih elektrarn d.o.o.. Iz navedenega izhaja, da je delež dolga v financiranju družbe velik, čista donosnost kapitala pa je negativna. Ob takih kazalnikih družba ne more imeti ravno ugodnega dostopa do finančnih virov.

Holding Slovenske železnice d.o.o. niso posredovale podatkov o kazalnikih financiranja in donosnosti za opazovano obdobje, zato smo preverili podatke o kazalnikih v javno objavljeni bazi GVIN za leto 2003, ker tudi podatki za leto 2004 še niso objavljeni. V letu 2003 je bil delež kapitala v financiranju družbe 14,3% in je narasel v primerjavi z letom 2002, ko je bil 1,08%, delež dolgov v financiranju je bil v letu 2003 81,63%, čista donosnost kapitala pa – 50,55% in je narasla v primerjavi z letom 2002, ko je bila –159,84%. V letu 2003 je bil poslovni izid iz poslovanja pozitiven, za razliko od prejšnjih let, ko je bil negativen. Ustanovitelj in ednini družbenik družbe je Republika Slovenija. Ob takih kazalnikih družba nima ravno ugodnega dostopa do finančnih virov.

Agencija ugotavlja, da tudi ta indikator kaže na pomembno tržno moč Telekoma Slovenije d.d..

11. tehnološke prednosti

Taka prednost predstavlja oviro za vstop na trg kot tudi prednost pred obstoječimi konkurenti. Telekom Slovenije d.d. je zakoniti naslednik podjetja PTT pri zagotavljanju javnih komunikacijskih omrežij oziroma javnih komunikacijskih storitev in je imel do konca leta 2000 izključno pravico zagotavljanja teh storitev. Telekom Slovenije d.d. zagotavlja storitev dajanja vodov z zakup od leta 1995 dalje. Telekom Slovenije d.d. razpolaga z dobro razvitim dostopovnim kot tudi hrbtničnim omrežjem.

ELES zagotavlja storitev dajanja vodov z zakup od leta 1999 dalje, Holding Slovenske železnice d.o.o. pa od leta 2000. Tako ELES kot Holding Slovenske železnice d.o.o. imata zelo dobro razvito in tehnološko napredno predvsem hrbtnično omrežje in uporabljata isto tehnologijo kot Telekom Slovenije d.d..

Ostali ponudniki so se za dejavnost dajanja vodov v zakup v povprečju registrirali v letu 2001, prve pogodbe pa so sklenili šele leta 2002, tako, da so s tega vidika v slabšem položaju od največjih treh ponudnikov.

12. razvitost prodajne in distribucijske mreže

Visoko razviti distribucijski sistemi so dragi za izgradnjo in za vzdrževanje in morda jih je celo nemogoče podvojiti. Predstavljajo tako oviro za vstop na trg kot tudi prednost pred obstoječimi konkurenti. Telekom Slovenije d.d. ima zgrajeno distribucijsko mrežo z 12 ekskluzivnimi prodajnimi mesti. Ostali operaterji svoje storitve tržijo predvsem lokalno na svojih sedežih.

Agencija ugotavlja, da razvitost prodajne in distribucijske mreže za medoperaterski trg ni relevantna.

13. stopnja vertikalne integracije

Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči v skladu z ureditvenim okvirom skupnosti za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (2002/C 165/03) obravnavajo integracijo kot vzvod tržne moči. Z vzvodom se razume kakršnokoli obnašanje s katerim podjetje, ki ima to moč, prenese moč na drug potencialno konkurenčen trg. Ker je vzvod poskus izrinjanja tekmecev iz potencialno konkurenčnega trga, omejitev njihove prodaje oz. dohodkov, ali zgolj oviranje tekmecev pri vstopu na trg se ga razume tudi kot oblika izključevanja. Vertikalni vzvod se lahko definira tudi kot: »vsaka praksa prevladujočega, ki nekaterim uporabnikom odreka dostop do nujnih inputov z namenom vzdrževanja monopolne moči in to moč iz enega segmenta trga (segment ozkega grla) prenaša na drug trg (potencialno konkurenčen trg)«. Ker vzvod povzroča tržno moč na potencialno konkurenčnem trgu je običajno škodljiv za celotno blaginjo.

Telekom Slovenije d.d. je pomemben akter na trgih kjer deluje (vertikalna veriga) od dostopa na medoperaterskem trgu, do maloprodajnega trga storitev. Predvsem je to pomembno na delih, kjer ne obstaja alternativna infrastruktura.

Agencija ugotavlja, da ta indikator kaže na pomembno tržno moč Telekoma Slovenije d.d..

Zaključki analize o obstoju konkurence na upoštevnem trgu:

Iz opravljene analize na podlagi zgoraj navedenih meril izhaja, da ima družba Telekom Slovenije d.d. pomembno tržno moč na upoštevnem trgu 13 – Dostopovni deli zakupljenih vodov in da iz tega razloga ni učinkovite konkurence na trgu. Na to ne kaže zgolj visok in stabilen tržni delež v višini 61%, ki ga ima družba Telekom Slovenije d.d. na upoštevnem trgu, temveč tudi analize opravljene na podlagi ostalih meril, in sicer:

- obstajajo ovire za vstop na upošteveni trg in vpliv na potencialno konkurenco, saj ima družba Telekom Slovenije d.d. prednost v številu priključnih točk in pokritosti območja,
- družba Telekom Slovenije d.d. je operater, ki deluje na celotnem ozemlju države in ponuja paleto storitev širokemu krogu uporabnikov, zato dosega tako ekonomije obsega kot ekonomije povezanosti,

- družba Telekom Slovenije d.d. nadzoruje infrastrukturo, ki jo ni mogoče zlahka podvojiti, saj so predvsem na dostopovnem delu prisotni visoki potopljene stroški, kar še dodatno otežuje vstop alternativnih operaterjev na trg,
- na podlagi kazalnikov financiranja in donosnosti družbe Telekom Slovenije d.d. izhaja, da ima družba možnost ugodnega dostopa do finančnih virov,
- družba Telekom Slovenije d.d. deluje tako na medoperaterskem kot maloprodajnih trgih in tako deluje vzvod vertikalne integracije.

Merila o vplivu velikih uporabnikov na moč operaterja, fazi v razvoju trga, stopnji diferenciacije produkta, zvezanosti storitev, elastičnosti povpraševanja, tehnološke prednosti ter razvitosti prodajne in distribucijske mreže niso prispevala k ugotovitvi položaja družbe Telekom Slovenije d.d. na upoštevnom trgu kot operaterja s pomembno tržno močjo. Rezultati analize pa ne nasprotujejo ugotovitvi o obstoju pomembne tržne moči na podlagi ostalih meril.

Agencija mora pri opravljanju tržne analize upoštevati tako obstoječa dejstva, kot tudi relevantne potencialne spremembe na upoštevnom trgu v bližnji prihodnosti oz. do naslednjih tržnih analiz. Tržna analiza pri ugotavljanju stanja na trgu tako upošteva obdobje do naslednjega pregleda stanja na upoštevnom trgu. Glede na določilo 21. člena ZEKom mora agencija tržne analize opravljati v rednih časovnih intervalih, ki ne smejo biti daljši od enega leta.

Agencija je v skladu z 19.členom ZEKom družbo Telekom Slovenije d.d. na upoštevnom trgu Dostopovni deli zakupljenih vodov določila za operaterja s pomembno tržno močjo, saj ima položaj enakovreden prevladujočemu položaju, torej tak ekonomski vpliv, da mu omogoča znatno mero samostojnosti nasproti konkurentom, uporabnikom in potrošnikom.

Družbi Telekom Slovenije d.d. se zdi v točki 2 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 ocena moči Telekoma Slovenije d.d. na trgu zakupljenih vodov, kot jo ocenjuje analiza agencije, pretirana, zlasti z vidika drugih pomembnih uporabnikov (Holding Slovenske železnice in ELES/Stelkom). Telekom Slovenije d.d. opozarja, da omenjeni družbi razpolagata s vso potrebno infrastrukturo za zagotavljanje zakupljenih vodov po vsej Sloveniji in da korporacijska ločitev (brez obveznosti nediskriminacije pri dostopu do vitalne infrastrukture navedenih podjetij) v teh primerih očitno ni zadosten razlog, da se operaterja že a priori izvzame iz analize morebitne tržne moči, še zlasti z vidika prihodnjega razvoja trga. S tega stališča se tudi ne zdi bistven podatek, da gre pri navedenih podjetjih šele za začetek opravljanja dejavnosti. Nadalje Telekom Slovenije d.d. navaja, da bi bilo nujno na podoben način, kot so upoštevani vodi, ki jih Telekom Slovenije prodaja hčerinski družbi Mobitel, d.d. obravnavati tudi transferje med elektro podjetji in operaterjem Stelkom.

Agencija operaterjev Holding Slovenske železnice in ELES/Stelkom ni izvzela iz analize, saj v vsakem izmed kriterijev omenja tudi položaj omenjenih dveh podjetij, pri čemer je upoštevala tudi prihodnji razvoj trga. Podatek o tem od kdaj podjetji opravljata dejavnost je vzet iz konteksta, saj to pod točko 6. analize agencija navaja tudi za druge operaterje, hkrati pa opozarjamo, da to ni edini kriterij. Glede na informacije, ki jih je agencija pridobila na trgu med elektro podjetji in operaterjem Stelkom ne gre za transferje med njim in elektro podjetji, saj Stelkom razpolaga le z zakupljenimi vodi, ki so predstavljali presežek elektro podjetij in jih elektro podjetja ne uporabljajo za lastne potrebe.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako, kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

C. O obveznostih operaterja s pomembno tržno močjo

V primeru, da agencija na podlagi analize upoštevnega trga ugotovi, da ta trg ni dovolj konkurenčen, z odločbo določi operaterja s pomembno tržno močjo na tem trgu. V skladu z drugim odstavkom 22. člena ZEKom mora agencija z odločbo naložiti operaterju s pomembno tržno močjo vsaj eno izmed obveznosti iz 23. do 30. člena ZEKom. Izhodišče za ugotovitev primernih obveznosti za regulacijo trga so motnje konkurence, ki so že prisotne na upoštevem trgu Dostopovni deli zakupljenih vodov kot tudi potencialne motnje, ki lahko nastopijo v prihodnosti.

Agencija na podlagi opravljene tržne analize družbi Telekom Slovenije d.d. nalaga naslednje obveznosti:

- obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe,
- obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja,
- obveznost zagotavljanja preglednosti,
- obveznost cenovnega nadzora.

1. Obveznost dopustitve operaterskega dostopa

V skladu s 26. členom ZEKom lahko agencija z odločbo iz prvega odstavka 22. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo obveznost, da ugotovi vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov in povezanih zmogljivosti. Tako ravna agencija zlasti, kadar oceni, da bi zavrnitev operaterskega dostopa ali nerazumni pogoji, ki bi imeli podoben učinek, ovirali vzpostavitev zadostne konkurenčnosti trga na maloprodajnem nivoju, ali da ne bi bili v interesu končnih uporabnikov. Pri tem agencija lahko naloži tudi dodatne pogoje, da se zagotovi poštenost, razumnost in pravočasnost izpolnitve obveznosti.

Z naložitvijo navedene obveznosti se želi preprečiti dejanja, ki preprečujejo konkurenco in niso cenovne narave.

Motnje konkurence, ki jih je agencija opazila na podlagi analize upoštevnega trga, so predvsem v možnosti izločitve konkurentov na maloprodajnih trgih (»Foreclosure«), kjer je položaj operaterja odvisen od pogojev, ki jih ima na medoperaterskem trgu.

Družbi Telekom Slovenije d.d. visok tržni delež na danem trgu omogoča, da sprejme odločitve povsem neodvisno od ravnanj ostalih udeležencev na trgu. Družba Telekom Slovenije d.d. je v položaju, da prepreči oz. omeji zakup vodov. To lahko stori tudi s postavitvijo pogojev, ki niso cenovne narave kot npr. zavlačevanje postopka, postavljanje nekonkurenčnih pogojev in podobno.

Iz navedenih razlogov je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost, da ugotovi vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov in povezanih zmogljivosti, ki tvorijo trg ali del trga dostopovnih delov zakupljenih vodov. Zahteva mora biti izvršena, kakor hitro je praktično mogoče, pod poštenimi in razumnimi pogoji in cenami, ki niso višje od cen določenih v tej odločbi.

Telekom Slovenije d.d. je dolžan:

- omogočiti operaterski dostop do določenih omrežnih elementov oziroma naprav (1.točka 26.člena),
- se v dobri veri pogajati z operaterji, ki zahtevajo operaterski dostop (2.točka 26.člena),
- ne zavrniti že odobrenega operaterskega dostopa do zmogljivosti (3.točka 26.člena),
- zagotoviti zakupljene vode na medoperaterskem trgu za preprodajo le teh na maloprodajnem trgu (4.točka 26.člena),
- zagotoviti ustrezno kakovost storitve.

Telekom Slovenije d.d. je dolžan zagotavljati standardne zakupljene vode vseh hitrosti, ki jih je možno vzpostaviti na obstoječi infrastrukturi. V okviru te ponudbe mora Telekom Slovenije d.d. zagotoviti tudi delne zakupljene vode, ki so posebej pomembni z vidika dostopa alternativnih operaterjev do uporabnikov.

Telekom Slovenije d.d. je dolžan objaviti svojo standardno ponudbo zakupljenih vodov v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsegajo zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju in ponudbo zakupljenih vodov za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d. v referenčni vzorčni ponudbi.

O zakupljenih vodih za dostop operaterja do omrežja Telekoma Slovenije d.d., se operaterja dogovorita v skladu z možnostmi medomrežne povezave, ki so navedene v Vzorčni referenčni ponudbi o medomrežnem povezovanju z omrežjem Telekoma Slovenije d.d. iz 14.05.2004 (Uradni list RS, št. 53/04) oziroma iz spletne strani <http://www.telekom.si/res/RIO-maj2004.pdf>.

Če Telekom Slovenije d.d. zahtevo oceni kot nerazumno, mora za posamezno zahtevo, pripraviti utemeljitev nerazumnosti take zahteve ter jo posredovati agenciji in novemu operaterju. Telekom Slovenije d.d. je utemeljitev dolžan izdelati in jo posredovati v roku 15 dni od prejema zahteve.

Agencija je ugotovila, da je naložena obveznost družbi Telekom Slovenije d.d. skupaj z rokom sorazmerna glede na koristi pri vzpostavljanju učinkovite konkurence na trgu elektronskih komunikacij. Zakupljeni vodi alternativnim operaterjem omogočajo, da na območju Slovenije vstopijo na maloprodajne trge in enakovredno konkurirajo z operaterjem s pomembno tržno močjo. Prav tako je obveznost potrebna in sorazmerna z vidika dolgoročnega varstva konkurence. Le z naložitvijo obveznosti se bo lahko vzpostavila učinkovita konkurenca na trgih elektronskih komunikacijskih storitev.

Telekom Slovenije d.d. v točki 6 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 ocenjuje, da potreba po naložitvi obveznosti dopustitve operaterskega dostopa trenutno ne obstaja, saj Telekom Slovenije d.d. že dalj časa ponuja vsem operaterjem vse glavne tipe zakupljenih vodov in ne obstajajo indici, da namerava v prihodnosti svojo ponudbo omejevati. Telekom Slovenije d.d. je mnenja, da popolnoma zadostuje, da obseg ponudbe po svoji presoji prilagodi dejanskim potrebam trga. Hkrati pa podrejeno predlaga, da se obveznost ustrezno omeji na določene tipe zakupljenih vodov, saj je v predlagani obliki pretirano abstraktna in bi lahko povzročila nesporazume. V skladu s tem predlaga, da se v odločbi kvečjemu navede najbolj običajne ponudbe Telekoma Slovenije d.d. (predvsem 64 kbit/s, 2 Mbit/s, 34 Mbit/s in 155 Mbit/s) pri čemer se posebej navede, da mora Telekom Slovenije ohraniti obstoječo ponudbo navedenih tipov vodov, tako na področju zagotavljanja infrastrukture kot za potrebe medomrežnega povezovanja.

Agencija je mnenja, da je z vidika vzpostavitve in preprečevanja omejevanja konkurence obveznost dopustitve operatorskega dostopa nujna in da mora s tega vidika Telekom Slovenije d.d. ugoditi vsem razumnim zahtevam. To pomeni, da mora Telekom Slovenije d.d. ponuditi na obstoječi infrastrukturi vse, kar je razumno. Obveznost nadalje daje agenciji možnost preverjanja razumnosti zahteve oziroma nalaga Telekomu Slovenije d.d., da utemelji vsako nerazumno zahtevo. Hkrati pomeni naložena obveznost nadaljevanje obveznosti, ki jo je imel Telekom Slovenije d.d. kot operater s pomembno tržno močjo že na podlagi ZTel-1. Omejevanje na določene tipe ali hitrosti zakupljenih vodov bi po mnenju agencije lahko predstavljajo nevarnost, da bi bili nekateri zakupljeni vodi izključeni iz ponudbe.

Agencija je zaradi vsega navedenega družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost operatorskega dostopa za dostopovne dele zakupljenih vodov, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja

Agencija lahko na podlagi 24. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja v zvezi z operatorskim dostopom.

Z naložitvijo obveznosti se v skladu z drugim odstavkom 24.člena ZEKom zlasti zagotovi, da operater s pomembno tržno močjo uporablja enakovredne pogoje operatorskega dostopa v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve, ter zagotavlja drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi z operatorskim dostopom pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskih podjetij ali partnerskih podjetij.

Sama naložitev obveznosti dopustitve operatorskega dostopa ni dovolj, ker lahko družba Telekom Slovenije d.d. svojo pomembno tržno moč uveljavlja na druge načine. Družba Telekom Slovenije d.d. ima ekonomski interes za določena ravnanja kot so: uporaba škarij cen (margin squeeze), zagotovitev produktov v slabši kvaliteti, preprečitev dostopa do določenih nujnih informacij v zvezi z operatorskim dostopom, zakasnitev pri zagotavljanju informacij, določitev neprimernih pogodbenih pogojev oz. zvezanost storitev. Vse to so ovire za vstop na trg. Informacije in storitve, ki jih operater družba Telekom Slovenije d.d. zagotavlja drugim operaterjem, morajo biti podane v enakem času in biti enake kakovosti.

Zaradi navedenega je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost enakega obravnavanja, v okviru katere mora zagotoviti enake pogoje v enakovrednih okoliščinah za vse operaterje, ki zagotavljajo enake storitve in mora drugim operaterjem nuditi storitve in informacije v zvezi z operatorskim dostopom pod enakimi pogoji in enake kvalitete kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskih družb.

Obveznost, ki jo agencija nalaga, je sorazmerna, saj omogoča in pospešuje vstop novih operaterjev na trg komunikacijskih storitev. Drugi operaterji bodo le tako lahko prepričani, da bodo deležni enakega obravnavanja, pridobivali enake informacije kot njihovi konkurenti ali povezane družbe Telekom Slovenije d.d.. Interes končnih uporabnikov je, da na trgu deluje več operaterjev in da ponujajo čim širšo paleto produktov in storitev za primerno ceno.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako, kot izhaja iz 3. točke izreka te odločbe.

3. Obveznost zagotavljanja preglednosti

Agencija lahko na podlagi prvega odstavka 23. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo, da zagotavlja preglednost glede operaterskega dostopa tako, da od njega zahteva razkritje določenih informacij v zvezi z operaterskim dostopom, na primer računovodske informacije, tehnične specifikacije, značilnosti omrežja, pogoje izvedbe in uporabe, cene. Agencija v tej odločbi natančneje določi, katere informacije naj bodo razkrite, kako podrobno naj bodo in kako naj bodo razkrite.

ZEKom v drugem odstavku 23. člena agenciji omogoča, da od operaterja s pomembno tržno močjo, ki mu je naložena tudi obveznost enakega obravnavanja, zahteva, da objavi vzorčno ponudbo za operaterski dostop. Ta vzorčna ponudba mora biti dovolj razčlenjena, tako da drugim operaterjem, ki želijo določeno storitev v zvezi z operaterskim dostopom, ni treba plačevati zmogljivosti, ki niso nujno potrebne za zahtevano storitev. V tej vzorčni ponudbi morajo biti opisane storitve, ki jih operater s pomembno tržno močjo ponuja v zvezi z operaterskim dostopom, razčlenjene na komponente v skladu s tržnimi potrebami, ter z njimi povezanimi pogoji, vključno s cenami.

Agencija ocenjuje, da je potrebno družbi Telekom Slovenije d.d. skupaj z obveznostjo enakega obravnavanja naložiti tudi obveznost zagotavljanja preglednosti. Izvajanje obveznosti enakega obravnavanja je v tem primeru mogoče le s hkratnim transparentnim prikazom vseh informacij in pogojev za operaterski dostop.

Agencija ugotavlja, da je Telekom Slovenije d.d. svojo ponudbo medoperaterskih zakupljenih vodov objavil v Vzorčni referenčni ponudbi o medomrežnem povezovanju z omrežjem Telekoma Slovenije d.d. iz 14.05.2004 (Uradni list RS, št. 53/04) in na spletni strani <http://www.telekom.si/res/RIO-maj2004.pdf>.

Telekom Slovenije d.d. je dolžan objaviti svojo standardno ponudbo zakupljenih vodov v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsegajo zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju in ponudbo zakupljenih vodov za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d. v vzorčni ponudbi, ki je zadosti razčlenjena, tako da zakupniku ni potrebno plačevati za zmogljivosti, ki niso potrebne za zagotavljanje storitve. Telekom Slovenije d.d. mora vsako spremembo ponudbe dostaviti agenciji in objaviti na svoji spletni strani najkasneje 30 dni pred uveljavitvijo spremembe.

Telekom Slovenije d.d. mora v vzorčni ponudbi za svojo standardno ponudbo zakupljenih vodov v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsegajo zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju in ponudbo zakupljenih vodov za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d. objaviti cene vsaj za hitrosti do 155 Mbit/s skupaj z morebitnimi popusti in drugimi pogoji, roki izvedbe in uporabe ter parametri kakovosti prenosa in vse tehnične vmesnike in standarde, ki jih morajo ti vmesniki izpolnjevati. Če ponudba dovoljuje upoštevanje multipleksiranja signalov, mora Telekom Slovenije d.d. pregledno prikazati način kalkulacije. Telekom Slovenije d.d. mora kot prilogo vzročne ponudbe objaviti tudi splošne pogoje.

Telekom Slovenije d.d. mora svojo Vzorčno referenčno ponudbo o medomrežnem povezovanju z omrežjem Telekoma Slovenije d.d. iz 14.05.2004 (Uradni list RS, št. 53/04) oziroma na spletnem naslov <http://www.telekom.si/res/RIO-maj2004.pdf> uskladiti z novo

ureditvijo iz te odločbe in objaviti novo vzorčno ponudbo najkasneje v 15 dneh od dokončnosti te odločbe.

Agencija ocenjuje, da bi v praksi lahko prišlo do tega, da bi družba Telekom Slovenije d.d. posameznim operaterjem pri pogajanjih ponujala različne pogoje za zakup vodov, v primeru, da agencija družbi Telekom Slovenije d.d. ne bi naložila obveznosti objave vzorčne ponudbe. Objava vzorčne ponudbe skupaj s postavljenimi roki je sorazmeren ukrep, saj prispeva k transparentnemu delovanju družbe Telekom Slovenije d.d., hkrati pa dopolnjuje naloženo obveznost enakega obravnavanja.

Z objavo vzorčne ponudbe se preprečuje nastajanje ovir za vstop na trg. S tem se vzpodbudi vstop na trg novim ponudnikom in zagotovi učinkovito konkurenco pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev in povezanih zmogljivosti ter storitev.

Telekom Slovenije d.d. v točki 7 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 nasprotuje po njegovem mnenju zahtevi, da objavi ponudbo zakupa vodov v okviru Vzorčne (referenčne) ponudbe o medomrežnem povezovanju. Po njegovem mnenju način objave ne vpliva na učinkovitost ukrepa, sam Telekom Slovenije d.d. pa celo razmišlja o ločeni objavi vzorčne ponudbe za zakup vodov.

Agencija podpira razmišljanje Telekoma Slovenije d.d., da objavi ločeno vzorčno ponudbo za zakup vodov. Agencija Telekomu Slovenije d.d. ni predpisala da mora vzorčno ponudbo za zakup vodov objaviti v okviru Vzorčne (referenčne) ponudbe o medomrežnem povezovanju, predpisala mu je le, da mora njen del, ki se nanaša na zakup vodov spremeniti in objaviti novo vzorčno ponudbo. Ta je lahko bodisi samostojna bodisi v okviru drugih ponudb.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako, kot izhaja iz 4. točke izreka te odločbe.

4. Obveznost cenovnega nadzora

Agencija lahko na podlagi prvega odstavka 27. člena ZEKom operaterju s pomembno tržno močjo naloži obveznosti v zvezi s pokrivanjem stroškov in kontrolo cen, vključno z obveznostmi glede stroškovne naravnosti cen in obveznostmi glede sistemov stroškovnega računovodstva, v povezavi z zagotavljanjem operaterskega dostopa.

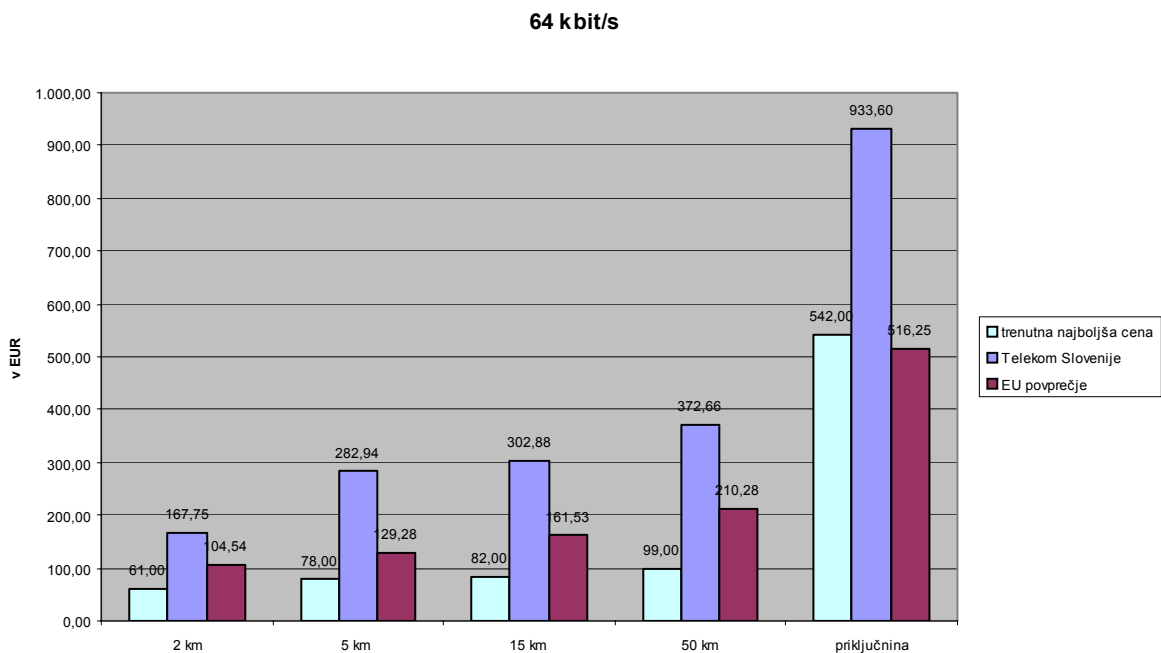
V skladu s drugim odstavkom 27.člena ZEKom agencija naloži obveznosti iz prvega odstavka 27.člena ZEKom, če na podlagi tržne analize oceni, da bi operater s pomembno tržno močjo zaradi pomanjkanja učinkovite konkurence utegnil obdržati ali previsoke cene ali prenizko razliko med maloprodajnimi in grosističnimi cenami v škodo končnih uporabnikov.

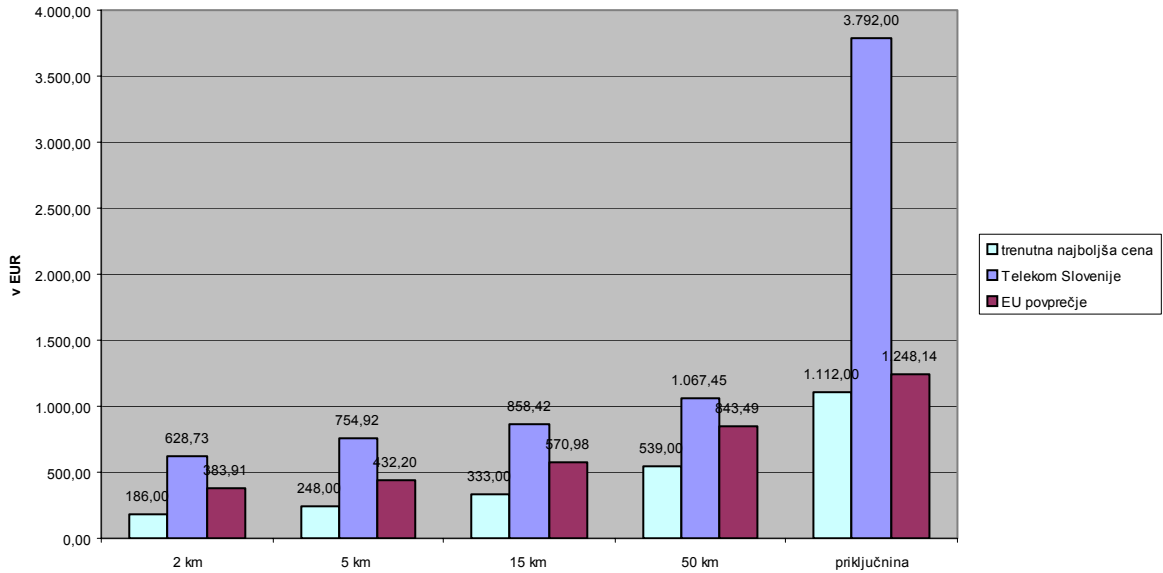
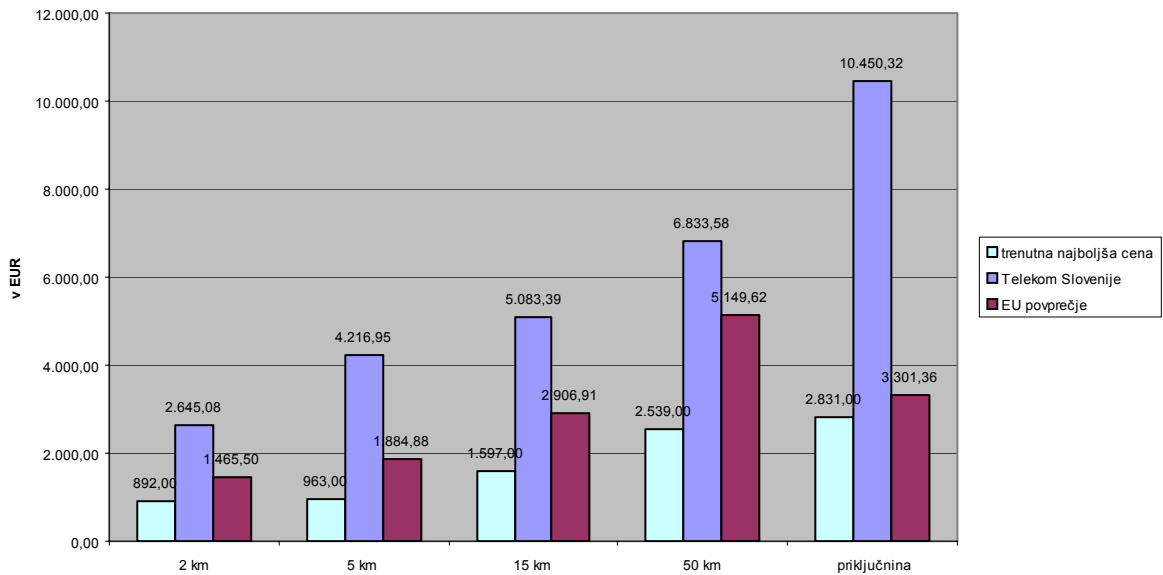
Na upoštevem trgu Dostopovni deli zakupljenih vodov (medoperaterski trg) obstaja pomanjkanje konkurence. V takšnih razmerah lahko operater s pomembno tržno močjo vzdržuje previsoke cene v škodo končnim uporabnikom. Visoke vstopne ovire pa onemogočajo razvoj konkurence tudi v prihodnje. Družba Telekom Slovenije d.d. lahko s postavljanjem visokih grosističnih cen onemogoča vzpostavitev konkurence na maloprodajnem trgu, zlasti to velja na tistem delu omrežja, kjer ne obstaja druga infrastruktura.

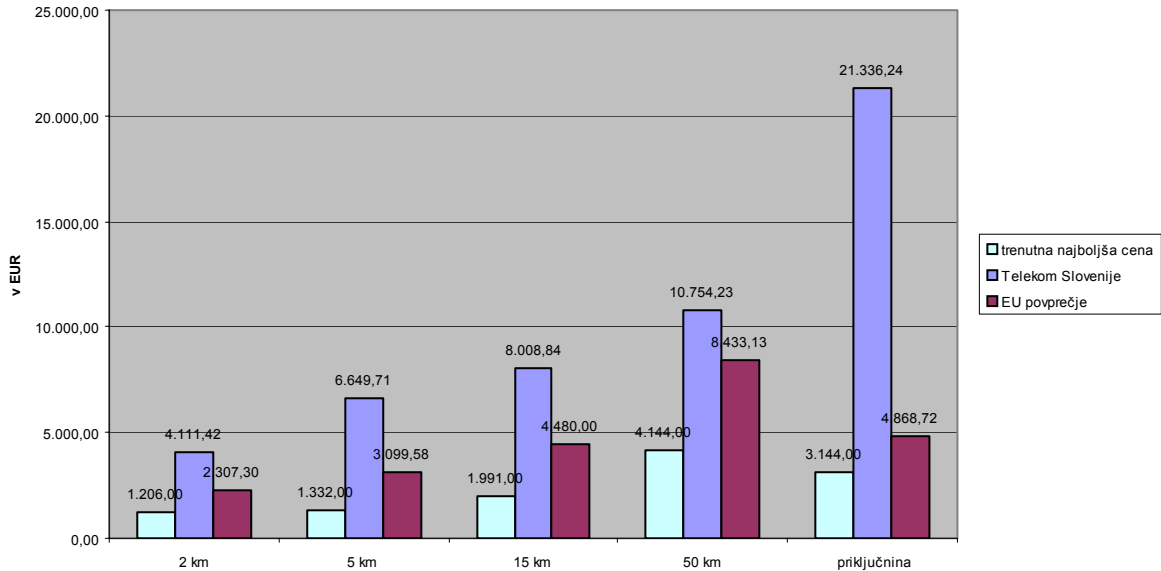
Telekoma Slovenije d.d. je vse zakupljene vode v opazovanem obdobju opredelil kot delne zakupljene vode, saj cenovno ni ločeval med dostopovnimi in hrbtenci deli zakupljenih vodov.

Agencija je na podlagi opravljene tržne analize in na podlagi mednarodne primerjave cen delnih zakupljenih vodov ugotovila, da so cene Telekoma Slovenije d.d. znatno nad cenami v EU, pri določenih hitrostih in razdaljah so celo najvišje v EU. Omenjene cene ne vsebujejo popustov. Agencija je za mednarodno primerjavo uporabila cene iz poročila Communication Committee-ja (organ ustanovljen na podlagi 22.člena Okvirne direktive). Na podlagi cen iz poročila Communication Committee-ja je Evropska komisija v Priporočilu o zagotavljanju zakupljenih vodov v Evropski uniji Del-2 cenovni vidiki medoperateskih zakupljenih vodov za delne zakupljene vode C(2005) 951/2 z dne 29.03.2005 objavila trenutno najboljšo ceno.

Spodnje slike prikazujejo cene mesečne zakupnine in 1/24 priključnine za razdalje 2 km, 5 km, 15 km in 50 km ter priključnine za posamezne hitrosti. Prikazane so cene Telekoma Slovenije d.d., povprečne cene v EU in trenutna najboljša cena.

2 Mbit/s

34 Mbit/s

155 Mbit/s

Telekom Slovenije d.d. pod točko 8 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 navaja, da se mu zdi cenovna primerjava sporna, kolikor ne upošteva možnosti združevanja kapacitet in se nanaša le na izhodiščne cene. Telekom Slovenije d.d. meni, da so z vidika možnosti združevanja kapacitet obstoječe cene zakupljenih vodov veliko nižje.

Agencija je pri podani primerjavi cen za cene Telekoma Slovenije d.d. upoštevala multipleksiranje signalov (=združevanje kapacitet), in sicer 8 vodov po 2 Mbit/s, 2 voda po 34 Mbit/s in 2 voda po 155 Mbit/s, izhodiščne cene so sicer višje.

Nadalje agencija ugotavlja, da Telekom Slovenije d.d. za medoperaterski zakup vodov obračunava več popustov, in sicer na lojalnost, na znesek mesečne zakupnine in multipleksiranje. Lestvica popustov objavljena v Vzorčni referenčni ponudbi o medomrežnem povezovanju z omrežjem Telekoma Slovenije d.d. v rubriki zakupljenih vodov je sledeča:

Doba za katero je sklenjena pogodba	Popust (v odstotkih)
od vključno 3 do 5 let	5
od vključno 5 let do 10 let	10
nad 10 let	15

Znesek vsote mesečnih zakupnin (v SIT)	Popust (v odstotkih)
od 2.000.000,00 do 9.999.999,99	3
od 10.000.000,00 do 19.999.999,99	5
od 20.000.000,00 do 29.999.999,99	7
od 30.000.000,00 do 99.999.999,99	10
100.000.000,00 in več	15

Hkrati agencija ugotavlja, da 5 največjih zakupnikov Telekoma Slovenije d.d. predstavlja po prihodku 95% prihodka Telekom Slovenije d.d. v prvem polletju 2004 iz naslova medoperatreskih zakupljenih vodov in da je ta odstotek stabilen od leta 2002.

Največjih 5 zakupnikov pa je tudi upravičenih do največjih popustov. Kakšen popust za lojalnost in mesečno zakupnino skupaj prejemajo zakupniki je razvidno iz spodnje tabele:

Zakupnik	Popust (v %)
Zakupnik 1	30
Zakupnik 2	30
Zakupnik 3	25
Zakupnik 4	18
Zakupnik 5	5

Poleg tega so še popusti za upoštevanje multipleksiranja signalov na prenosnih poteh, ki se obračunavajo po združenih kapacitetah in nad katerimi agencija nima pregleda, ker se zaračunajo neposredno na izdanem računu.

Telekom Slovenije d.d. v točki 9 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 nasprotuje javni objavi višin popustov po posameznih operaterjih, saj gre za podatke, ki jih je možno kvalificirati kot poslovno skrivnost. Hkrati pa ocenjuje, da objava popustov konkretnih operaterjev v ničemer ne prispeva k prepričljivejši analizi.

Agencija se strinja z navedbo Telekoma Slovenije d.d., da predstavlja objava podatkov o popustih po posameznih operaterjih poimensko poslovno skrivnost. Meni pa, da objava popustov številčno tudi brez navedbe imen bistveno prispeva k prepričljivejši analizi.

Iz navedenega sledi, da je nujno potrebno izvesti spremembe sistema zaračunavanja, saj imajo največje popuste največji zakupniki, manjši operaterji, ki zakupijo manjše kapacitete pa so deležni manjših popustov ali pa jih sploh ne dosežajo, kar predstavlja oviro za vzpostavitev konkurence.

I. Zakupljeni vodi v omrežju Telekoma Slovenije d.d., ki obsegajo zakup po obstoječi infrastrukturi Telekoma Slovenije d.d. v dostopovnem omrežju

Agencija dovoljuje količinski popust, v višini največ do 15%. Agencija ocenjuje, da lestvica popustov glede postavljenih razredov ni postavljena pošteno, saj največji popust lahko doseže le hčerinsko podjetje Telekom Slovenije d.d.. Agencija ocenjuje, da je potrebno razrede lestvice preoblikovati na način, da bodo operaterji bolj enakomerno porazdeljeni v razrede. Glede na to, da agencija dovoljuje že količinski popust, združevanje kapacitet ni smiselno, saj bi v tem primeru dovoljevali takorekoč dva količinska popusta, kar povečuje nepreglednost sistema. Agencija ocenjuje, da stimuliranje ponudnika z dobo vezave zakupnika ovira konkurenco. Gre namreč za infrastrukturo, ki je že zgrajena in Telekom Slovenije d.d. ni imel dodatnih stroškov z izgradnjo, zato popust na lojalnost ni dovoljen.

Na podlagi cen iz poročila Communication Committee-ja je Evropska komisija v Priporočilu o zagotavljanju zakupljenih vodov v Evropski uniji Del-2 cenovni vidiki medoperateskih zakupljenih vodov za delne zakupljene vode C(2005) 951/2 z dne 29.03.2005 objavila trenutno najboljšo ceno, ki je tretja najnižja cena v EU. Agencija to ceno ocenjuje kot ciljno ceno. Agencija je mnenja, da bi bila prilagoditev cen Telekom Slovenije d.d. na to ceno v enem koraku predstavljala prevelik šok, zato se je odločila, da v prvem koraku cene prilagodi na EU povprečje.

Povprečna cena delnih zakupljenih vodov v EU:

v SIT	1/24 priključnine in mesečna zakupnina			
	2 km	5 km	15 km	50 km
64 kbit/s	25.047,91	30.975,05	38.703,79	50.382,48
2 Mbit/s	91.985,07	103.556,08	136.808,15	202.103,32
34 Mbit/s	351.136,80	451.621,89	696.502,82	1.233.862,34
155 Mbit/s	552.834,74	742.668,73	1.073.420,54	2.020.601,75

Cena je preračuna iz EUR po srednjem tečaju BS na dan 15.06.2005.

Trenutna najboljša cena v EUR in preračunana v SIT je razvidna iz spodnjih tabel:

v EUR	1/24 priključnine in mesečna zakupnina			
	2 km	5 km	15 km	50 km
64 kbit/s	61,00	78,00	82,00	99,00
2 Mbit/s	186,00	248,00	333,00	539,00
34 Mbit/s	892,00	963,00	1.597,00	2.539,00
155 Mbit/s	1.206,00	1.332,00	1.991,00	4.144,00

v SIT	1/24 priključnine in mesečna zakupnina			
	2 km	5 km	15 km	50 km
64 kbit/s	14.615,77	18.689,02	19.647,43	23.720,68
2 Mbit/s	44.566,12	59.421,49	79.787,73	129.145,91
34 Mbit/s	213.725,70	230.737,50	382.645,67	608.351,51

155 Mbit/s	288.960,98	319.150,93	477.049,17	992.914,00
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Cena je preračuna iz EUR po srednjem tečaju BS na dan 15.06.2005.

Agencija je kot maksimalno dovoljeno ceno določila povprečno ceno delnih zakupljenih vodov v EU, kot izhaja iz poročila, ki ga je pripravil Communication Committee. Zaradi večje preglednosti je agencija cene zaokrožila na tisoč SIT po pravilih, ki veljajo za zaokroževanje.

Največja dovoljena cena za posamezne hitrosti je kot sledi iz spodnje tabele:

v SIT	1/24 priključnine in mesečna zakupnina			
	2 km	5 km	15 km	50 km
64 kbit/s	25.000	31.000	39.000	50.000
2 Mbit/s	92.000	104.000	137.000	202.000
34 Mbit/s	351.000	452.000	697.000	1.234.000
155 Mbit/s	553.000	743.000	1.073.000	2.021.000

Priključnina se zaračuna za priključitev posameznega zakupljenega voda.

Telekom Slovenije d.d. v točki 10 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 ocenjuje prepoved obračunavanja popustov na lojalnost za sporno zlasti glede na navedbo, da gre za infrastrukturo, ki je že zgrajena in navedbo, da Telekom Slovenije d.d. ni imel dodatnih stroškov z izgradnjo. Telekom Slovenije d.d. navaja, da ves čas posodablja in dograjuje svoje omrežje, pri čemer gre za dolgoročne investicije, katerih stroški se hitreje pokrijejo v primeru uporabe omrežja s strani operaterjev, s čimer je tesno povezana stimulacija operaterjev, da zmogljivosti omrežja, čim dalj časa uporabljajo. Telekom Slovenije d.d. tudi navaja, da po njegovem mnenju dosedanja regulativa ni poznala prepovedi popustov.

Vezava uporabnikov s popusti na lojalnost bistveno omejuje vzpostavitev konkurence, zato agencija ohranjanje popustov na lojalnost na obstoječi infrastrukturi prepoveduje, saj je to infrastrukturo Telekom Slovenije d.d. zgradil zase in jo tudi uporablja zase, nasprotno pa agencija te popuste dovoljuje pri medomrežnih vodih, ker Telekom Slovenije d.d. tam mora na novo zgraditi infrastrukturo. Agencija sicer razume, da je potrebno omrežja ves čas posodabljati, vendar je nedopustno, da se zaradi tega veže uporabnike.

II. Zakupljeni vodi za dostop operaterjev do omrežja Telekoma Slovenije d.d. (medomrežni vodi)

Agencija meni, da je dovolitev upoštevanje multipleksiranja signalov smiselna, saj z multipleksiranjem signalov padajo stroški, zato je tudi smiselno, če je nižja tudi cena. Agencija meni, da količinski popusti za medomrežne vode niso potrebni, saj je dovoljeno upoštevanje multipleksiranja signalov, kar dejansko že je količinski popust. Agencija ocenjuje, da je doba vezave zakupnika nad 10 let previsoka z vidika vezave zakupnika. Kar pa gre vendarle za izgradnjo infrastrukture, je z vidika povrnitve investicije smiselno, da se stimulira dolgoročno pogodbo s popustom. Agencija meni, da je primeren popust v višini do največ 10% za vezavo nad 5 let, tako je primerna naslednja lestvica:

Doba, za katero je sklenjena pogodba	Popust (v %)
najmanj 3 do 5 let	5
nad 5 let	10

Agencija ugotavlja, da so trenutne maloprodajne cene zakupljenih vodov za 2-4 % višje od trenutnih grosističnih cen.

Agencija je analizirala drobnoprodajne cene Telekom Slovenije d.d., ki so objavljene v 10.poročilu Evropske unije o opazovanju trga elektronskih komunikacij COM (2004) 759) z dne 02.12.2004, in sicer za 2 Mbit/s, 34 Mbit/s in 155 Mbit/s vse za razdalje 2 km in 200 km. Agencija ugotavlja, da so vse cene Telekom Slovenije d.d. pod objavljenim povprečjem EU. Agencija se iz navedenega razloga zdi smiselna uvedba metode maloprodajna cena minus.

Agencija ocenjuje, da so stroški na maloprodajnem trgu višji za stroške marketinga, prodaje, billinga, distribucije in sistema za podporo strankam. Agencija ocenjuje, da so specifični maloprodajni stroški, pri višjih hitrostih nižji. Zato je določila odstotek 10% za prenosne hitrosti do 155 Mbit/s in odstotek 5% za prenosne hitrosti enake ali višje 155 Mbit/s. Agencija je pri določitvi odstotka upoštevala dejstvo, da želi omogočiti vstop na trg tudi manjšim operaterjem, zato mora tem operaterjem zagotoviti boljše pogoje in nižje cene.

Najvišje dovoljene cene mesečne zakupnine in priključnine se določijo na podlagi metode maloprodajna cena minus, kjer je minus enak:

Prenosna hitrost	Minus
do 155 Mbit/s	10%
od vključno 155 Mbit/s	5%

pri čemer se upošteva maloprodajna cena in hitrosti, ki so objavljene v veljavnem maloprodajnem ceniku.

Priključnina se zaračuna za priključitev posameznega zakupljenega voda. Cena za hitrosti, ki se nahajajo med dvema hitrostma, se določi na podlagi linearne interpolacije med dvema hitrostma.

Telekom Slovenije d.d. v točki 11 dopisa št. 01/30-214-43/2005 z dne 15.07.2005 navaja, da bo morala agencija obveznost v zvezi s spremembo obstoječih shem popustov zapisati kot nedvoumno in jasno zapisano javnopravno obveznost za Telekom Slovenije d.d. in njegove kupce, tako obstoječe kot nove, saj bodo predvideni ukrepi temeljito posegli v obstoječa pogodbeno razmerja. Po mnenju Telekom Slovenije d.d. bi morala agencija na predvidene ukrepe s pisnim vabilom k izjasnitvi opozoriti tudi največje kupce zakupljenih vodov pri Telekomu Slovenije d.d., v nasprotnem primeru bi bil ta lahko izpostavljen odškodninskimi oziroma obogatitvenim zahtevkom s strani operaterjev, ki uživajo popuste.

Agencija bo v skladu s 95. členom ZEKom pozvala zainteresirano javnost k predložitvi mnenj. Izjasniti se bodo imeli možnost tudi največji kupci Telekom Slovenije d.d.. Agencija ima podatke le o prvih 5 največjih kupcih po prihodu in ji tudi ni znano kaj je definicija največjega kupca za Telekom Slovenije d.d., zato ne more slediti predlogu Telekom Slovenije d.d.. Agencija ugotavlja, da Pogoji za zakup kapacitete operaterskih vodov v omrežju družbe Telekom Slovenije d.d., ki so objavljeni v prilogi 6 Vzorčne (referenčne) ponudbe o medomrežnem povezovanju (v nadaljevanju: Pogoji za zakup kapacitete), v 8. členu določajo, da so cene določene na osnovi cenika in dogovorjene s pogodbo. Po mnenju agencije je lestvica popustov tudi sestavni del cenika in popust je sestavni del cene. Agencija

je že ugotovila, da cenik in cene enako obravnava tudi Telekom Slovenije d.d., saj je lestvica popustov dejansko tudi že del cenika, saj je objavljena v Vzorčni (referenčne) ponudbe o medomrežnem povezovanju v okviru cenika za zakup vodov (točka 7.6). V skladu z obveznostjo zagotavljanja enakega obravnavanja je tudi nedopustno, da bi Telekom Slovenije d.d. s pogodbo dogovoril drugačne cene, od tistih ki so javno objavljene.

Cene in popusti določeni v okviru te obveznosti stopijo v veljavo v 15 dneh od dokončnosti te odločbe. Agencija je rok za uveljavitev cen uskladila z rokom za objavo vzorčne ponudbe.

Agencija zaključuje, da je naložena obveznost, skupaj s postavljenimi roki primerna in sorazmerna. Nadzor nad grosističnimi cenami je namreč nujno potreben, da se alternativnim operaterjem omogoči dostopnost komunikacijskih storitev na grosističnem trgu po takšnih cenah, ki jim bodo omogočale konkurenčnost na maloprodajnih trgih.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako, kot izhaja iz 5. točke izreka te odločbe.

V skladu s 117. členom ZEKom izdaja direktor agencije splošne akte ter odloča o posamičnih zadevah iz pristojnosti agencije.

V skladu s 118. členom ZEKom so odločbe agencije v upravnem postopku dokončne, zato zoper to odločbo ni pritožbe.

Ker pri vodenju upravnega postopka niso nastali stroški, je agencija odločila kot izhaja iz 6. točke izreka te odločbe.

Pravni pouk:

Zoper to odločbo je v skladu s 119. členom ZEKom mogoče sprožiti upravni spor v roku 30 dni od njene vročitve. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži pri Upravnem sodišču Republike Slovenije v Ljubljani. O sporu odloča Upravno sodišče Republike Slovenije na sedežu v Ljubljani. Tožbo se lahko pošlje priporočeno po pošti ali da ustno na zapisnik pri sodišču. Tožba se vloži v treh izvodih, priložiti pa je treba to odločbo v izvorniku ali overjenem prepisu.

Ta odločba je na podlagi 22. člena Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 40/04 – uradno prečiščeno besedilo) takse prosta.

Postopek vodil/a:
Irena Popovič

Odgovorna oseba:
Tomaž Simonič
v.d. direktorja